

גליון
באר
הכרשה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

כי תשא

מכון
באר
האמונה

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
ובן לכל עניין אחר
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימייל:
Mail@BeerHaparsha.com

מדי שבוע בשבוע בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש

באר הפרשה
mail@beerhaparsha.com

אידיש

דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

אנגלית

Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

ספרדית

Manantiales de la Torá
info@manantialesdelatorah.com

צרפתית

Au Puits de La Paracha
info@aupuitsdelaparacha.com

איטלקית

Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית

Колодец Торы
info@kolodetztory.com

מכון **ארה"ב:**
Mechon Beer Emunah
1630 50th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישרים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה
כל הזכויות שמורות להמכון © 2024

העתקה או הדפסה של הגליון בכל פרמוט שהוא כדי להרויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון באר האמונה הינו נגד ההלכה והחוק הבינלאומי

תוכן הענינים

פרשת כי תשא

- אשר אחון - הכל הוא רק מאת ה' החונן והמרחם ב
- קח לך בשמים - חזקו ויאמץ לבבכם ו
- למען אמצא חן בעיניך - גודל החביבות והחשיבות כשנותן מנפשו לה' י
- תרומה לה' - ריבוי נתינת צדקה וחסד יג
- קרן עור פניו - מעלת הנעלבים ואינם עולבים טז

סדר ועימוד:

א.ש. אשדוד:

shwrtz@bezeqint.net

פרשת כי תשא

'החנינה' וההצלחה בכוחו ועוצם ידו ח"ו, אלא יודע שכל אשר לו הוא ממתנת השי"ת, ועל דרך זה ממשיך הכתוב עוד וריחמתי את אשר יודע שאני הוא מרחם, אכן מי שח"ו חושב שהכל תלוי בכוחו ומעשיו אינו ראוי לרחמים".

ומבאר בעומק יותר, כי האיש שמכיר² שרק הקב"ה הוא שעשה ועושה ויעשה לבל המעשים, ואינו יכול להשיג לעצמו מאומה בלתי רצונו ית', אם כן

אשר אחון - הכל הוא רק מאת ה' החונן והמרחם בפרשתן (לג יט), 'וחנותי את אשר אחון וריחמתי את אשר ארחם', ולכאורה קשה מדוע הוצרך לומר 'את אשר אחון' וכן 'את אשר ארחם', ולא היה די באומרו 'וחנותי וריחמתי' ותו לא, וכי תעלה על דעתך לומר וחותי את אשר מי שלא אחון וריחמתי את אשר מי שלא ארחם. ומבאר ה'סבא מקלם' ז"ע (כתבי הסבא מקלם, ימים נוראים, יג) שבא הכתוב לומר וחותי את מי שמאמין ויודע אשר אחון - שאינו תולה את

א. לתוספת ביאור המשיל הסבא מקלם את העניין לאיש אשר נחלה ל"ע, שאם הלה מכיר במחלתו ויודע שרפואתו מסורה לרופא, ועל כן הוא שומע לקול הרופא לאשר מצווה אותו בדרכי הרפואה ואינו נוטה מדבריו ימין ושמאל - ממילא גם הרופא רוצה לרפאות אותו ומוסר עצמו אליו ביותר להחלימו ולהחיותו, אכן האיש אשר הוא חכם בעיניו, ונדמה לו ב'דעתו הרחבה' שאינו מסוכן כל כך, ואינו מוכרח לעשות כל מצוות הרופא - אם כן גם לרופא עצמו אין כ"כ 'חשק' להתעסק עמו...

והנמשל ברור, כאשר האדם שומע לקול 'מלך רופא נאמן ורחמן', וזוכר כי הוא וכל מצבו תלויים אך ורק בו, הרי הרופא הגדול אביו שבשמים כביכול מניח הכל ומתעסק ברפואתו וישועתו, בפרנסה ונחת וכט"ס, אמנם אם ח"ו מזלזל בזה ומרגיש כאילו הכל בידו, הרי גם הקב"ה מזניח אותו כביכול ח"ו.

ב. פעם כיבדו איש חשוב אצל הרה"ק ה'פני מנחם' ז"ע לזמר 'י-ה ריבון' והחל האיש ניגון שאינו מוכר לקהל הקודש, לאחמ"כ ציוה הרבי לזמר שוב את הנגון בניגון המוכר לכל, וכה אמר דעם י-ה ריבון דארף יעדער איינער קענען... - על כל אחד מוטל להכיר ולזכור בכל עת את י-ה רבון - רבון כל עולמים.

ג. פעם שוחח הרה"ק מהרי"ד מבעלזא ז"ע עם המקורבים אודות כמה מדינות שלוחמים על ים מסויים של מי הוא, נענה מרן ואמר, זה אומר הים שלו הוא וזה אומר הים שלו הוא, אבל מיין יאסעלע (ה"ה הרה"ח רבי יוס'לע שטערוויצער שהיה בעל תפילה של סליחות אצל הרה"ק) זאגט 'אשר לו הים והוא עשהו'.

ד. הנה, פעמים הרבה שרוי האדם במצוקה ברוח או בגשם, בפרנסה או בשידוכים, בענייני רפואה או נחת וכו', והוא תולה תקוות בפלוני שקשור עמו בקשרי ידידות זה שנים רבות, ולו 'קשרים' הרבה ב'חלונות הגבוהים', או שנתברך בעשירות או שאר מיני תקוות בני אדם, ובבואו להתחנן לפני רעהו או לפני ה'עסקן' הלה מבטל את הבקשה, או מראה לו כי אין בידו, בכוחו או ברצונו לעזור... והלה ה'נצרך' מתמלא כנגדו 'טענות כרימון' - מה שלא מוסיף הרבה לבריאות גופו ובוודאי לא לנפשו. עצתו להעמיד עצמו על דרך ישרה, להיות 'תלוי' אך ורק בהקב"ה המנהיג את העולם, ולא בידי 'בשר ודם', לא הם המחליטים עבורו, אלא הכל בידי שמים, כל סיוע ועזר ממעל הוא, לב מלכים ושרים ביד ה', הכל תלוי במה שנגזר ממעל, ואין איש בעולם שיכול הן לסייע לו הן להפריע אם לא ציוה כן הקב"ה לטב או למוטב, והכל בחשבון ממעל.

כידוע, הגה"ק רבי אלחנן וואסערמאן ז"ע הי"ד עמד בראשות ישיבת 'אהל תורה' בברנאוויטש, וכשהתגברו החובות עד שלא היה בידי הנהלת הישיבה לספק לחם צר כפשוטו לתלמידים - לא היה לו מנוס אלא ליטול מקל הנדודים ולכתת רגליו מעבר לים לעורר את אחינו בני ישראל על גודל הזכות והחובה להיות ממחזיקי התורה, בהגיעו שמה עשה כפי הנהוג, היה מהלך לבתי כנסיות בשב"ק, שם נשא מדברותיו ופותח את לבבות השומעים, והללו היו מתחייבים על סכומים נאים להחזקת הישיבה. ויהי באחד המקומות, דרש הגר"א לאחר קבלת שבת, בין

באר הפרשה - פרשת כי תשא

תמיד רצונו להתקרב אל ה' ולעשות רצונו בלבב שלם, ופונה אליו ית' שיעזרהו ויספק לו צרכיו, על כן הוא שהרי יודע בבירור שהוא וכל אשר לו תלויים ביד נעשה ראוי שירחם הש"ת עליו. לעומת זאת מי שנדמה הקב"ה, ובכל עת הוא קשור ומחובר לאביו שבשמים לו שכוחו ועוצם ידו המה יעשו לו את החיל הלוה,

דבריו נשא דברים חוצבי להבות אש במעלת לומדי התורה והזכות הגדולה להיות מ'תמכין דאורייתא', ואף תיאר להם את מצוקת הבחורים הרעבים ללחם, והוסיף לפרט בפניהם את הסכומים הנצרכים, כי לשבוע אחד ההוצאות מגיעים לסך שמונים דולר (סכום נכבד באותם הימים), ויום אחד עולה 11 דולר 431 סענט, ופנה אל קהל השומעים בבקשה להיות מפרנסי הישיבה, ושיקחו על עצמם 'שבוע אחד' או 'יום אחד'. ואכן דברים היוצאים מן הלב, ובפרט כשיוצאים מגברא רבא דכוותיה פלסו נתיבות ללבבות המאזינים, והותירו בהם רושם אדיר.

אלא שמיד לאחר שסיים הגאון ר' אלחנן את דרשתו עלה רב בית הכנסת לדרוש, ומאחר שחס על ממון קהל עדתו על כן פתח פיו שלא ב'חכמה' והחל לתאר את גודל הזכות בנתינת דולר אחד בודד, עד כמה ערך יש בשמים לכל פרוטה ולכל משהו שאדם נותן לצדקה, ואכן, לדאבון לב הצליח לקרר את לבבם, ודבריו נשאו פירות, וכל מי שחשב בתחילה לתרום סכומים הגונים – התחייב רק על סכום של דולרים בודדים, ולמחצה ולשליש ולרביע... והמגבית נכשלה באופן נחרץ וברור... והרגיש אותו רב ש'קלקל' לרבי אלחנן והוריד את מאמציו לריק וניגש לנסות לפייס את רבי אלחנן.

אמר לו ר' אלחנן, הנה כתיב בפרשתן (לא א-ה) 'וידבר ה' אל משה לאמור, ראה קראתי בשם בצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה וכו', לעשות בזהב ובכסף ובנחשת וכו', לעשות בכל מלאכה, עתה הבה נצייר לעצמנו היאך שמשה רבינו יורד מן ההר ומחפש אחר בצלאל בן אורי, בכדי להודיעו שבו בחר ה' לבנות את המשכן וכל כליו, וניגש משה ליהודי הראשון שנקרה לפניו ושאלו 'הגידה נא מה שמך', אולי הינך בצלאל בן אורי, השיב לו הלה, לא כי, אלא שמי הוא ראובן בן יעקב, המשיך משה בדרכו ושאל את השני אולי מע"כ הינו בצלאל בן אורי, ענה כי שמו הוא שמעון בן יעקב... וכי עלה על דעתו של משה רבינו לקצוף עליהם ולכעוס מדוע אינם בונים את המשכן... פשיטא בתכלית הפשטות שאין מקום לטענה או כעס או גערה, כי מן השמים נבחר בצלאל בן אורי דייקא ואילו אותם אנשים לא נבחרו, ואין שום טענה עליהם על כך שהם ראובן ושמעון ולא בצלאל... וסיים רבי אלחנן, מן השמים נגזר על ציבור המתפללים כאן שלא יזכו להקים 'משכן' לתורה, ואין לי אלא להמשיך לחפש אחר אותם 'בצלאל בן אורי' שהם נבחרו לזכות להיות מחזיקי התורה, ומה יש לי לכעוס עליכם...

וללמדנו, כי אם פלוני אינו נענה לבקשתך להיטיב עמך – אין מקום לזעוף ולהתמרמר עליו מדוע הוא 'ערל לב', כי הכל בידי שמים, וכך נגזר בשמים ממעל שלא הוא יעזור לך, אלא מי שהועידו מן שמיא לך...

כבר אמרו להמשיל, שבאם יבוא שליחם של בית הדואר וימסור לאיש סכום כסף גדול מאד אשר שלח אליו פלוני, הרי אם בר דעת הוא, יבין מיד ש'השיר והשבח' למשלח ולא לשליח, כי לא הטיב לו השליח במאומה. לאידך, אם יביא השליח מכתב שבו נכתב ונחתם בשם השלטון שעומדים לאסרו לבית האסורים, וודאי שלא ישפוך חמתו על השליח, כי לא לו ה'רשע' כי אם ל'שר' בית הסוהר'. והנמשל פשוט, הרי אין אדם נוגע במה שמוכן לחבירו אפילו כמלא נימא (יומא לח:), ואין אדם נוקף אצבעו מלמטה אלא אם כן מכריזין עליו מלמעלה (חולין ז:), נמצא שכל רווח או הפסד, שמחה או צער וכו' הבאים על האדם הכל ממעל בא לו, ומה יש לו להתלונן ולהתרעם על פלוני ועל אלמוני שכך וכך עשה לו, והרי כל מה שבא עליו מהבורא יתברך עצמו המה.

כעין זה מצינו ב'זרע קודש' להרה"ק רבי נפתלי צבי מראפשיץ זי"ע (ויצא ד"ה ע"ל), 'שמעתי בילדותי שמי שרוצה להיזהר מלידת עין רעה בתינוק יסתכל למעלה, ולדעתי אמר זאת איזה צדיק בחכמתו, כי היזק ה'עין הרע' יבוא כאשר מתמיה האדם על איזה דבר נאה או גדולה בחברו, בממון בבנים או בגבורה, שבתמיהתו זו, הוא עוקרו משורשו – הבורא יתב"ש, כי הדבוק בשורש אינו מתמיה על ההצלחה, שהרי אין כל תמיהה על 'גדלותו של הבורא', ובזה שנושא עיניו למרום, הנו מחבר את הדבר לשורשו ושוב לא תזיק לו כל פליאת בני אדם.

וכך אמרו דורשי רשומות 'מכה' ר"ת מסבב כל הסיבות, כמו כן 'מכה' ר"ת מלך כל הארץ, לרמז, כי בכל מכה ומכה הבאה על האדם, הן על ידי אחרים, והן על ידי עצמו כשנדמה לו שהוא הגורם וה'אשם' בדבר – שזכור יזכור מכה זו באה עליו אך ורק על ידי מלך כל הארץ, שהוא מ'סבב כל הסיבות להביא עליו מה שהכריזו מלמעלה...

באר הפרשה - פרשת כי תשא

הבריאה כולה, ולכן אסור לרחם עליו כמו שיש להרחיק כל נוק'.

הרי אינו מרגיש תלוי במי שאמר והיה העולם, על כן אין הקב"ה חונן אותו ומרחם עליו.

ובך ביאר הגר"א זי"ע הא דאיתא בגמרא (ב"ק צב): 'א"ל רבא לרבה בר מרי, מנא הא מילתא דאמרי אינשי כד הוינא זוטרי לגברי, השתא דקשישנא לדרדקי' [פירש"י, כשהיינו קטנים היינו חשובים לגברי, עכשיו שהוקננו הננו שפלים כתינוקות], ומבאר (חידושי אגדות) בזה"ל, כמש"כ במדרש (ויק"ר כה ה) משל לתרנגולת כשהיא קטנה אמה זנה אותה ונותנת בפיה, וכשמתגדלת ובאה לאכול עמה מכה אותה, לפי שכבר יכולה לזון את עצמה. כן כשהאדם קטן בוטח על בוראו מאד ומנהיגו הקב"ה בהשגחה עצומה פרטיית, וכשנתגדל בוטח בעצמו וכמו כן ההשגחה נתמעטת מעליו, וע"ז

ומוסף לבאר עוד מה שאמרו חז"ל (ברכות לג.) 'כל מי שאין בו דעה אסור לרחם עליו', [שכבר עמדו המפרשים לפרש שבוודאי אין הכוונה כפשוטו, כי מה הטא ואשם יש במי שהוא מחוסר דעה ל"ע, ואיזה איסור יש לרחם עליו], שהכוונה היא למי שאין בו דעה להכיר שכל מה שיש לו הוא מאת הקב"ה, על אדם כזה אסור לרחם עליו, שמאחר שהושב שהוא המצליח והוא הגיבור וכו' אזי ככל שתתווסף לו טובה וברכה יבוא יותר לכלל 'וישמן ישורון ויבעט' (דברים לב טו), ויתרחק יותר מעם הקב"ה, 'ומי שמרוחק מכל וכל ממנו ית' הוא מסוכן בודאי לכל חברת מין האדם וכל

ה. וכמו שאומרים בדרך צחות בלישנא דקרא (קהלת ט יא) 'לא לחכמים לחם', שהקב"ה אומר לחכמים, אם הינך 'חכם' ובוטח בחכמתך שוב אין לי צורך לעזור לך אלא 'תסדר' לעצמך את מצבך...

ו. ביסוד הדברים אמר הגאון רבי שמשון פינקוס זצ"ל (תפארת שמשון בחוקותי עמ' שכ) לבאר באופן נפלא מה שמצינו בכמה מקומות בתורה, שהקב"ה מבטיח 'שכר' לעושי מצוותיו דייקא בתבואת השדה ובריבוי הבקר והצאן, ולא בריבוי זהב וכסף, וכדכתיב בפרשת בחוקותי (ויקרא כו ג-ד) 'אם בחוקותי תלכו וגו', ונתתי גשמיכם בעתם ונתנה הארץ יכולה ועץ השדה יתן פריו, וכן כתיב בפרשת עקב (דברים ז יב-יג) 'והיה עקב תשמעון את המשפטים האלה ושמרתם ועשיתם אותם וגו', ואהבך וברכך והרבך וברך פרי בטנך ופרי אדמתך דגנך ותירושך ויצהרך שגר אלפיך ועשתרות צאנך, ולכאורה אם חפץ הקב"ה לברכם בעשירות גדולה מדוע לא בירכם בריבוי כסף וזהב, וכי היד ה' תקצר להביא לכל אחד אוצרות זהב וכסף [ואין זה ברכה באופן שמחוץ לדרך הטבע, שכן ניתן לברך שימצאו זהב וכסף באדמת ביתם, וכמו שיש מקומות בעולם שם כורים זהב מהאדמה].

ומבאר, כי מטבע האדם שיש לו כסף וזהב שהוא מרגיש א"ע בטוח בעשרו, שהרי אינם מתקלקלים ומחלידים לעולם, ואף אם יפרוץ רעב בארץ מושבו יקח עמו את כספו וזהבו למדינה אחרת ושם יחיה כעשיר, ושוב אינו מרגיש שהוא נצרך לסייעתא דשמיא בכל עת, אמנם בברכת ה' בריבוי שדות פירות ותבואה, או בבקר וצאן עדיין הוא נצרך בכל עת ושעה לעזרת ה', ותמיד הוא תולה עיניו למרום שעשירותו לא תופסד, שלא יחלו הבהמות ולא ימותו, ושירד גשם ולא תתקלקל התבואה, ואף לאחר שצמחה התבואה מבקש מהקב"ה שיזמין לו קונים ושלא ישאר כשסחורתו בידו.

והנה הנותן מתנה לחברו מרוב אהבה פשיטא שרוצה שמתנה זו תקרב את הלבבות, ולא להיפך שדווקא המתנה תגרום לריחוק ולפירוד ביניהם. ועל כן כשהקב"ה משלם שכר טוב ליראיו ומצווה להם ברכתו, אינו רוצה לברכם בכסף וזהב שע"ז יבטחו בהונם ולא יתלו עיניהם בו, ונמצא שאותו שכר יגרום להם לריחוק ממנו, על כן נותן את השכר בפירות העץ והאדמה ובבקר וצאן, בכדי שתמיד יצפו לעזרתו ויהיו קרובים אליו, וזו הטובה הגדולה ביותר, וכדכתיב (תהילים עג כח) 'ואני קירבת אלוקים לי טוב'.

ז. ביסוד הדברים פירש ה'חזון איש' (ב"ב סימן ה' סק"ח) טעם הדבר שתלמידי חכמים פטורים מלשלם מס לשמירת העיר (ב"ב ז:): כי אינם זקוקים לשמירת בני אדם, וז"ל, מצאו חכמים שאין ליטול מהם לנטירותא, אחרי שבאמת תורתן מגנת עליהם, ואינם נתונים תחת מקרי הטבע כשאר בני אדם, כי השגחתו יתברך הוא לפי מידת הבטחון שאדם משליך יהבו על בוראו יתברך. עכ"ל. ונראה מדבריו, כי ע"י לימוד התורה מתחזק אמונתו ובטחונו בה', וממילא זוכה לשמירה מלעילא.

ח. פעם אמר הרה"ק משינאווא זי"ע לתלמידיו, הנה מדרך העולם, כשזקוק אדם לסכום כסף קטן אינו טרוד כלל, ובשלוות נפשו הוא סמוך ובטוח שהמעות יבואו לידי, ואילו בשעה שנצרך לסכום גדול הרי כולו עסוק ב'כסף

באר הפרשה - פרשת כי תשא

ה

מורה דרכם' [ועיין עוד באריכות בכל דבריו, וב'אבן עזרא', ושאר ראשונים], והיינו שמעו לסבור שהם זקוקים ל'צורה' שעל ידה יחול עליהם שפע אלוקי. ועפ"ז כתב שאף בזמנינו שייך עניין עשיית העגל חלילה, והיינו מי שמאמין שה'השתדלות' שהוא עושה לפרנסתו היא תביא לידו את הפרנסה, טועה אחר ההשתדלות כבני ישראל שמעו אחר העגל, אלא זוהי הדרך הנכונה, לדעת שעצם הפרנסה באה משמים, והאלוקים כבר יתן בלבנו איזו השתדלות לעשות כדי להלביש את הדבר בטבע העולם, אבל יאמין ויתלה כל יהבו רק בהש"ת לבדו, ולא בשום דבר זולתו' (הובא ב'נהרי אש' מאמר יב). אמרו מעתה, מי שאבד את 'השתדלותו' כגון

היו הכרובים במשכן כרביא (כדוגמת תינוק) להורות הקטנים הם ברוב עם השכינה, עכ"ל.

בעי"ז כתב הגה"ק ה'חזון איש' זי"ע (ב"ב סימן ה' סק"ח) השגחתו יתברך היא לפי מידת הביטחון שהאדם משליך יהבו על בוראו יתברך.

דבר נורא כתב הגה"ק רבי שמעון מז'עליחוב זי"ע הי"ד (משניח דישיבת יח"ל), שהנה מבואר ברבותינו הראשונים זי"ע כי חטא העגל לא היה ע"ז כפשוטו, לכפור בעיקר ח"ו, וכלשון רבינו הרמב"ן 'שלא בקשו העגל להיות להם לאל ממת ומחיה, וקבלו עבודה אלהותו עליהם, אבל ירצו שיהיה להם במקום משה

מנלן, ודואג מניין ישיג את הממון הרב. אך האמת דאיפכא מסתברא, כי הזקוק לממון רב ויודע היטב שאי אפשר לו להשיגם בכוחות עצמו, בעל כרחו הוא משים את שברו על ה' אלוקיו, איש הלזה בוודאי ישיג המעות בבטחון הגדול בה'. משא"כ, הנצרך לסכום קטן, ונראה בעיניו שאפשר לו להשיגם בכוחות עצמו, ואינו נשען לגמרי על בורא כל העולמים, זה האיש עליו לדאוג ביותר, כי הוא מתרחק מהבטחון בה', אם כן 'מאין יבוא עזרו'.

בעניין זה מיישבים את הסתירה בפסוק (תהילים ט יט) 'כי לא לנצח ישכח אביון, תקוות עניים תאבד לעד', ולכאורה אם לא לנצח ישכח אביון, הרי לא תאבד תקוותו, ומדוע אומר הכתוב 'תקוות עניים תאבד לעד', אלא, שתקוות עניים קאי על שום שדרכו של עני - לקוות ולבטוח שפלוגי יתן לו 'בשר' לשב"ק, ואלמוני יתן לו חלב למשך ג' השבועות הבאים, 'קרן' זאת תתן לו 'מוצרי יסוד בסיסיים', ו'חלוקה' זו תספק לו תפוחי אדמה ושאר ירקות, וכו' וכו', זה יתן לו 'תלושים' (vouchers) בחנות פלונית ומשנהו יסדר לו הנחה של 43% בבית מסחר אשר בקצה העיר... לזה אמרינו, דע לך כי אין כל מקום לדאגה כי לא לנצח ישכח אביון - הבורא יספק לך כל צרכיך, ולגבי תקוותך הנ"ל אל תקוה עליהם, אלא תאבד אותה, כי לא משם תבוא ישועתך, אלא הקב"ה ימלא מחסורו ממקום אחר לגמרי.

ט. מעין הדברים כתב הרה"ק ה'בת עין' זי"ע (שבת חוה"מ פסח) שהנה אמרו חז"ל (זוה"ק ח"ג סא.) כי חירם מלך צור עשה עצמו אלוה וכפי שאמר על עצמו 'מושב אלהים ישבתי' (יחזקאל כח ב), ותמוה עד מאוד כיצד היה יכול להטעות את עצמו כל כך, ואפילו טיפש שבטיפשים מכיר באפסיות כוחו עד ש'אם יפתח אחד מהם או יסתם אחד מהם אי אפשר לעמוד ולהתקיים אפילו שעה אחת'. אלא מבאר בזה הלשון, אמנם טעותו לא היה שהוא עצמו אלוה, רק טעותו היה לפי שראה בעצמו כל כך חכמה עושר וכבוד אמר כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה, ובעבור זה מעלה עליו הכתוב כאילו עשה את עצמו עבודה זרה. עכ"ל.

י. וכך אמר הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל שהאיש הבוטח במלאכתו ובעיסוקיו וחושב שמהם יש לו מזונות ופרנסה, הרי הוא כעובדי הכוכבים ומזלות - כי מה בינו וביניהם, גם הם מאמינים שהקב"ה ברא העולם אלא שהם מדמים בנפשם כי יש בכח הכוכבים והמזלות להשפיע עליהם שפע פרנסה ושאר הצטרכויותיהם (כידוע מלשון הרמב"ם), וכיו"ב ממש הוא הסומך על עסקיו ועובד' אותם, בחשבו כי מהם תצמח ישועתו... אלא יאמין האדם שכל הצלחת העסק אינה אלא צינור ואמצעי שעל ידו שולח לו הקב"ה פרנסתו בכל עת ובכל שעה, וכל מה שהוא צריך לקבל בודאי יקבל בין אם יעבוד ובין אם לא יעבוד, אלא שעליו להתנהג כמנהג העולם ולעשות פעולות השתדלות כדי להמשיך את השפעת הפרנסה מידו הפתוחה והמלאה.

ואין אלו 'דברי אגדה' או מילי דחסידותא בלבד... אלא מצינו כן 'להלכה', וכמו שכתב בשו"ע הרב (הל' משא ומתן סי' קנו ס"ב) בזה"ל, ויזהר לישא וליתן באמונה שלא יחליף את דיבורו, שנאמר (ויקרא יט לו) 'זהין צדק יהיה לכם', שיהיה הן שלך צדק ולאן שלך צדק (ב"מ מט.) וכו', וכל המחליף את דיבורו כאילו עובד עובדות כוכבים ומזלות. עכ"ל. ולכאורה יש לתמוה מהיכי תיתי שהמדבר שקר ומשנה בדיבורו לייקר את השער נחשב כעובד ע"ז שהיא מהעבירות החמורות בתורה, אלא כי זה שנושא ונותן שלא באמונה מוכיח על עצמו שאינו מאמין שהקב"ה הוא הזן והוא

באר הפרשה - פרשת כי תשא

מן התורה מניין - היכן מצא דוד רמז ומקור מן התורה שלא להרוג את שמעי מחמת שעתיד מרדכי לצאת ממנו. ועל כך תירצו דכתיב מר דרור וכו', כי הנה כתב ה'טור' (או"ח סי' רטז) ש'מור' הוא מין דם שיצא מחיה ונקרש, והביא שרבינו יונה היה מתיר לאכלו, אף שמעיקרו היה דם אך 'אוליגן בתר השתא' [-הולכים אחר מצבו עכשיו], ועתה אינו דם, והרי לך להדיא ש'יש טהור מטמא' וניתן להוציא טהור מטמא, ומכאן למד דוד להניח את שמעי בן גרא אף שנחשב כ'טמא' הואיל ויצא ממנו מרדכי, וזה שאמרו 'מרדכי מן התורה מניין דכתיב מר דרור ומתרגמינן מירא דכיא', ש'מ'מר דרור' למדנו שניתן להוציא טהור מטמא.

ללמדנו ארחות חיים, כי אף אם נדמה לאדם ח"ו שהוא בולו טמא עד ש'חייב מיתה' ל"ע מכל מקום אל יתייאש ואל יפול ברוחו, אלא ידע שתמיד יכול להתהפך להיות 'בולו טהור' (לא רק צאצאיו היוצאים ממנו בעוד שנים רבות, אלא הוא עצמו יכול להתהפך לטוב)², ואותו 'מר דרור' - דם טמא יכול להיות 'בשמים' ערבים

שהבוס פיטרו מעבודתו, וכיו"ב, לא יקיים בעצמו 'ויתאבלו', כי הפרנסה בוא תבוא מאותו 'מקור' והיינו מידו של הקב"ה, ומה נפק"מ באיזה דרך ישלח אותה אליו".

קח לך בשמים - חזקו ויאמץ לבנכם

בפרשתן (ל כג), 'ואתה קח לך בשמים ראש מר דרור', והנה איתא בגמ' (חולין קל"ט:) 'מרדכי מן התורה מניין, דכתיב מר דרור ומתרגמינן מירא דכיא'י', וצריך לבאר מה היה קשה לחכמי הגמ' ששאלו מרדכי מן התורה מניין, וביותר צריך לבאר מדוע באמת נרמז שמו של מרדכי הצדיק דייקא בפסוק זה. ומבאר ה'מגן אברהם' בספרו 'שמן ששון' (פר' נח), שהנה אמרו חז"ל (ילקוט רמז תתק"ו, וכן ב'תרגום' מגילת אסתר ב ה) ששמעי בן גרא נתחייב מיתה על שקילל את דוד המלך כדין מורד במלכות, אכן ראה דוד ברוח הקודש שעתידים לצאת ממנו מרדכי היהודי ואסתר, על כן הניחו בחיים, וכאשר ראה שפסק להוליד ציווה על שלמה בנו לעשות כחכמתו ולהביאו לידי מיתה, וזה שנתקשו בגמ' מרדכי

המפרנס, ואינו מאמין שלא תועיל ההשתדלות להרבות לעצמו ממון יתר מאשר נקצב עליו אפילו בפרוטה שחוקה, שהרי אם היה מאמין לא היה עובר על איסור שבתורה בעניין ההשתדלות, כי מה תועלת תהיה לו בעשיית איסור זה לחינם, אלא בעל כרחך שחסר לו באמונה בבורא עולם, על כן הרי הוא כאילו עובד עבודת כוכבים ומזלות. יא. מעשה באברך שנכנס אל רבו כ"ק האדמו"ר מצאנו שליט"א, בקול תאניה ואניה, רבי קדוש, לבני ביתי הייתה עד עתה 'עבודה קבועה' אצל בעה"ב אחד, ומשם הייתה פרנסתי ופרנסת אנשי ביתי בהרחבה גדולה, אך זה עתה קיבלה 'מכתב פיטורין' ואני אנה אני בא... מנין יהא לנו לחם לפי הטף... שאלו הרבי, אמור נא, האם יש לך 'תיבת דואר' תלויה בפתח ביתך מבחוץ, האברך שלא הבין את השאלה - שלא ממין הטענה, נענה מפני הכבוד, אכן, יש ברשותי תיבת דואר, המשיך הרבי ושאל, האם מפעם לפעם הנך מקבל בה מכתבים וכדו', נענה האברך שעדיין לא הבין שייכות ה'דואר' לצרתו - הן, שאל הרבי אולי יודע מר מיהו ה'דואר' (הנושא את המכתבים ממקום למקום) המביא לפתחך את המכתבים, נענה האברך לא ולא, וכי מה איכפת לי מיהו המביא את הדואר, העיקר שהמכתבים מגיעים אלי... עתה נענה אליו הרבי בקול תמיהה ומדוע כל כך תתעניין ב'דואר' המביא לך את הפרנסה ממשלחו - זה הקב"ה בכבודו ובעצמו הזן ברחמיו את הכל, מה איכפת לך מי יהיה שלוחו מכאן ואילך.

יב. רמז נפלא רמז הגה"צ רבי מיכאל בער ווייסמאנדעל זצ"ל (הובא בזמירות 'שירין ורחשין') שהנה מניין האותיות במגילת אסתר הוא י"ב אלף ומאה ותשעים ושש (12,196), ואם נמנה מהאות מ' שבתבת מר דרור סכום אותיות הנ"ל נמצא אות ר', וכן הלאה עד לאות ד', ושוב נחזור ונמנה אותו מספר עד לאות כ', ועוד נשוב לספור ויגיע המניין לאות י', והרי לך 'מרדכי' מרומז בתורה. כיוצא בדבר גם לגבי אסתר, שאם נספור מספר זה מהאות א' שבתבת 'בראשית' שבתחילת התורה נמצא אות ס', שוב נחזור ונמנה אותיות כאותיות המגילה נמצא את האות ת', ומשם נמנה כיו"ב נמצא אות ר', הרי לך אסתר מן התורה. והדבר מפליא כיצד קורא הדורות מראש רמז כל הקורות וכל העתידות בתורתו הקדושה.

יג. הגה"ק המהרי"צ דושינסקי זי"ע מבאר בדרך הרמז, כי הנה מצינו שלאחר שהדת ניתנה בשושן הבירה מיד יצא מרדכי בשק ואפר, וזהו שנתקשו 'מרדכי מן התורה מניין', כלומר מניין לו שהדרך לביטול גזירות קשות ומרות הוא ע"י שמבטל ומכניע את עצמו כמי שאינו, ותירצו 'דכתיב מר דרור', והרי מבואר ברמב"ם (פ"א מהל' כל המקדש

באר הפרשה - פרשת כי תשא

ומשובחים הראויים לעשות מהם 'שמן המשחה', כי יש בכוחו לשוב ולהתחדש^{טו} כבריה חדשה^{טז}, לקבל עצם מהותו של יהודי תמיד נשארת במהרתה^{טז}, ותמיד על עצמו קבלה טובה^{טז} ולהתייצב על דרך טוב..

ה"ג) ש'המור הוא הדם הצרור בחיה שבהודו הידוע לכל שמתבשמין בו בני האדם בכל מקום, וכלומר, שהוא בא מחיה טמאה, ובאמת תמוה, היתכן כזאת, שיעשו מדם חיה טמאה את שמן המשחה (ובאמת הראב"ד חולק על הרמב"ם מטעם זה), ובע"כ צריך לומר, שמכיוון שכתשו ורסקו אותו בטל שם דם מעליו ונהפך לעפר בעלמא (רדב"ז שם), ואם דם שמתבטל יכול להיות בשמן המשחה, קל וחומר שאדם המבטל עצמו נהפך לאדם אחר שלא חלה עליו הגזירה מעיקרא. ודע כי 'ביטול' זה הוא בין כשמכניע ושובר עצמו בדברים שבין אדם למקום, ובין כשמכניע עצמו לחברו ומקבל על עצמו באהבה סאת הבזיונות וכדומה, שממתיק בזה הרבה דינים קשים מעליו.

יד. וכמו שרמז הרה"ק ה'דברי בינה' מביאלא זי"ע בלשון הכתוב (לעיל כד י) 'וכעצם השמים לטוהר', שבני ישראל הרי הם כעצם השמים, שאף אם השמים מכוסים בעבים – הרי אין זה אלא לפי שעה, ולאחר שיתפזרו העננים שוב יתגלה עצם השמים לטוהר, כיוצא בדבר גם בני ישראל, אף אם חטא ויש 'עננים' אין זה אלא 'כיסוי' וכדבר חיצוני, ועוד יתפזרו העננים ויתגלה עצם מהותו לטוהר.

כיוצא בדבר ממש אמר כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע לרמז במה שאמרו חז"ל (סוכה כט.) ש'ישראל מונין ללבנה', שכמו שהלבנה מכוסה פעמים הרבה בעב ובענן, אבל באמת היא חיה וקיימת, אלא שאינה נראית [וכאותו מעשה שיצאו לערוך 'קידוש לבנה' תחת כיפת השמים, וחפשו ובדקו אחר ה'לבנה' והכריזו אחד בקול 'סאיז נישט דא קיין לבנה' (אין לבנה בעולם), אמר לו הגרש"ז אויערבאך זצ"ל, שאסור לומר כן, שהלא ס'איז דא א לבנה (הלבנה נמצאת ברקיע השמים) אלא שהיא מכוסה], כך גם פעמים שהננו באים לקרב, לחזק ולעודד את ה'ישראל' שבקרבו או בקרב אחינו בית ישראל, אך, אויה הוא 'נעלם', לא מצאנו בו את נקודת ה'יהודי', לזה מונין ישראל ללבנה, להורות, שאכן ה'ישראל' אינו אלא מכוסה, לא שאינו נמצא, אינו אלא מכוסה, בדוק אחריו ותמצאנו.

ושמעתי תוספת נפלאה ממגיד מישרים פמ"מ הגר"מ וויינבאך שליט"א שהנה מדרך העולם, שאם יוצאים לחפש 'לבנה' ולא מוצאים אזי יצאו באי ביהמ"ד שנית כעבור מחצית השעה לבדוק אולי נתפזרו העבים ונסתלקו העננים, ומאירה הלבנה ונוכל לקדש אותה, ואם לא ימצאוה עתה ישבו לבדוק אחריה לאחר זמן נוסף, ורמז נפלא ונורא יש בזה, כי כיו"ב עלינו להאמין בגדולתו של היהודי, להאמין בכל יהודי, לכן, אף אם תמצאוה מכוסה בעביות הענן וכו', צא וחזור אחריו בכל עת שעה, אולי נתפזרו העבים, ונתבהרו השמים – נפשו של הישראל... ואין הדברים אמורים דווקא לעניין קירוב יהודי אחר... אלא גם כלפי 'קירוב עצמו'...

מעניין לעניין באותו עניין, כבר מילתנו אמורה שהדרך לרומם ולהשפיע על אחר הוא על ידי שישבחנו במעלותיו, ודבר נפלא אמר בזה המחנך הנודע הרה"ג רבי משה בלוי שליט"א שהנה נתפשט בהרבה מקהילות ישראל בשנים האחרונות לייחד שבת אחת להתחזקות בענייני טהרה והתרחקות מאותם 'כלים' משחיתים, ויקרא שמה בישראל בשם 'שבת טהרנו', אך עלינו לזכור שקודם 'טהרנו' נאמר (ב'אנא בכח) 'שגבנו' – רומם אותנו, וההכנה ל'שבת טהרנו' היא 'שבת שגבנו'... ר"ל, שמקודם צריך לרומם להלל ולשבח ורק אח"כ ניתן להשפיע שירצה לטהר עצמו.

ואף דברים אלו נאמרו גם לגבי האדם בעצמו, שעליו לקיים תחילה 'שגבנו', להתחזק במעלותיו, ואז יהא בו הכח לעשות גם 'טהרנו'... וכך הוא לשון הרמב"ם בפירוש המשניות (אבות ב יג) 'ואל תהי רשע בפני עצמך, כשיחשוב אדם עצמו חסר ופחות לא יגדל בעיניו חסרון שיעשהו', וכלומר, כשאדם מחזיק עצמו בשפלות ופחיתות הוא עלול לעשות את כל החטאים ח"ו באומרו 'ממילא אינני שווה מאומה'... (ועיי' באריכות ב'שערי העבודה' לרבינו יונה באות א' המאריך מאד בהאי עניינא).

טו. הנה איתא במדרש (שמו"ר מג א) לבאר הטעם שמשה רבינו שבר את הלוחות, כי על ידי נתינת התורה היו ישראל בבחי' אשת איש, ועל כן שבר את הלוחות להקל בחטאם ובעונשם ולדונם כ'פנויה', ומבאר הרה"ק ה'אמרי אמת' (תרע"ז ד"ה ראה) עומק הדברים שעשה זאת ללמדם 'שיהיו יכולים תמיד לחדש עצמן', וכפנויה שעדיין לא נישאה...

טז. וכה אמר איש צדיק ומשכיל ללמוד מהא דאיתא בגמ' (מגילה יג:) 'תנא כיון שנפל פור בחודש אדר שמח (המון) שמחה גדולה, אמר נפל לי פור בירח שמת בו משה, ולא היה יודע שבשבעה באדר מת ובשבעה באדר נולד', ולכאורה תמיהא גדולה היא מה שאמרו ולא היה יודע שבשבעה באדר מת, והרי מפורש בגמ' תחילה ששמח שמחה

באר הפרשה - פרשת כי תשא

גדולה ואמר נפל לי פור בירח שמת בו משה, והרי שידע היטב שמת משה, אלא לא היה יודע שגם נולד באותו חודש ובאותו היום, מדוע אמרו שלא היה יודע אימתי מת משה, עוד יש לבאר מדוע באמת לא ידע מתי נולד משה... ומאותו מקור וספר יוחסין שנודע לו על זמן פטירתו היה יכול לראות שם גם עת לידתו... גם צריך לבאר מה שהזכירו תחילה מיתת משה קודם לידתו, והרי פשיטא שקודם נולד ורק אח"כ מת...

אלא, שהנה ידוע שאצל אומות העולם הלילה הולך אחר היום ואילו אצל בני ישראל היום הולך אחר הלילה, ועומק המשמעות היא, שרק אצל בני ישראל שייך שיהי 'יום' אחר 'לילה' - תקומה אחר נפילה, ואדרבה כך הוא סדר ברייתו של עולם 'ויהי ערב ויהי בוקר', דייקא ה'ערב' הוא מביא את ה'בוקר', ולית נהורא אלא מגו חשיכה, אכן אצל גויי הארצות אין מציאות של יום אחר לילה, אלא 'רשע באחת יפול', אם היה נפילה וליילה שוב אין תקומה... ומעתה יבוארו דברי הגמ' בכפתור ופרח, אכן המן ידע זמן מיתת משה ואף גם זמן לידתו, אלא שהיה בטוח בדעתו שאחר 'מיתה' אי אפשר להתרומם, ומאחר שמת משה בחודש אדר א"כ בני ישראל נשארו במצב של נפילה לעולם ועד, על כן שמח שמחה גדולה, אך לא היה יודע המן מ'סוד' קיומם ומהותם של בני ישראל ש'המיתה' מביאה לידה חדשה, ואם בשבעה באדר מת הרי מיד בשבעה באדר נולד, ואם נפילתי קמת...

הוסיף לרמז עוד במה שהביא רש"י (לעיל כו א) שיריעות המשכן היו עשויים מעשה חושב 'פרצוף אחד מכאן ופרצוף אחד מכאן, ארי מצד זה ונשר מצד זה', ללמדנו אף אם כרע שכב כ'ארי' תסובב פניך לעבר השני ומיד אתה 'נשר' הפורח תמיד בשמים ממעל...

והעיקר שלא יתיימש, אלא ישתוקק לטוב, כי זה כל האדם. נוראות מצינו ב'מדרש' (שמו"ר פכ"ז) המלמדנו להועיל להתחזק אפילו אחר מכשול ונפילה נוראה. וכך איתא שם, משל למלך שאמר לעבדיו שימרו לי על ב' כוסות הללו, כשנכנס העבד לפלטין והכוסות בידו, והנה בפתח הפלטין ישב עגל אחד, ונגח העגל את העבד ונשבר אחד מהכוסות, והיה העבד עומד ומרתת לפני המלך, אמר לו למה אתה מרתת, אמר העבד, כי נגח אותי עגל ונשבר אחד משני הכוסות, אמר לו המלך, אם כן, הזהר על הכוס השני, כך אמר הקב"ה, שני כוסות מזגתם בסיני 'נעשה ונשמע', שברתם 'נעשה' עשיתם לפני עגל, הזהרו ב'נשמע' ע"כ.

וצריך ביאור כיצד אפשר לשמור על ה'נשמע' לאחר שה'נעשה' כבר נשבר, אלא הכוונה, ש'נעשה' פירושו שיהודי מקיים תורה ומצוות בפועל, ו'נשמע' פירושו הרצונות הטובות והשאיפות של היהודי שמשותקק להיות איש כשר ולהתרחק מן העבירה (שרוצה לשמוע לרצון השי"ת), ומלמדינו המדרש, שגם לאחר שהאדם ל"ע נכשל בדבר עבירה, ונשבר ה'נעשה', מ"מ לא ירפה מלשאוף ולהשתוקק להיות טוב. וזהו שאמר להם הקב"ה לאחר מעשה העגל, אף שהפסדתם את ה'נעשה' הזהרו בנשמע - להמשיך לשאוף להקב"ה ברצונות קדושים וטהורים ממש כמו קודם החטא, וח"ו לייאש את עצמו לומר כבר אבדה תקוותי, אלא אפילו משפל המדרגה יבכה מנהמת לבו רבוש"ע נפשי חולת אהבתך וכו', ואז יעזור השי"ת ותתחזק ותתרפא והיתה לה שמחת עולם.

סיפר לי יהודי מתושבי עי"ת בני ברק יצ"ו שבימי עלומיו היה מקורב אצל הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע, באחד הימים הוצרך לבקר בשווייץ, בהגיעו לקבל ברכת פרידה מהרבי, פנה אליו הרבי, הראה לו את השעון אשר ברשותו, ואמר לו הבא לי משווייץ שעון כזה. בהיות הבחור בשווייץ לא מצא את השעון שהרבי ביקש מאתו, ובמשך כל ימי שהותו שם לא חדל מלחפש ולא מצא... ואף התקשר אל המשב"ק ר' חנינא שיף זצ"ל בבקשה שיאמר לרבי שאינו מוצא את השעון...

כששב הבחור לארץ הקודש, נכנס אל הרבי, ובבושת פנים נענה ואמר, אקומה נא ואסובבה בעיר, בשווקים וברחובות - בקשתי את ה'שעון' ולא מצאתיו. אמר לו הרבי - וכי לשעונך אני צריך, לא הוצרכתי אלא שתחשוב ותזכור ממני (בעודך מסתובב בשווקים וברחובות דשם).

באופן נפלא מתאר זאת הגה"צ הרצ"מ זילבעבערג שליט"א. כי הנה יעלה אדם השמיימה אחר מאה ועשרים שנות חייו, ויעמידוהו לדין לפני בי"ד של מעלה, ישאלוהו, רבי איד מה הבאת הנה, האם התנהגת כ'יהודי', האם מלאת את תפקידך בעולם... יענה האיש בקול בכי תמרורים, אכן מאד רציתי לבוא הנה כשבצקלוני רבבות רבות של שעות תורה ועבודה, תפילה ומצוה, אבל למעשה, לא עמדתי בזה, בעולם שפל כזה וכו' רק נפילתי, כמה שניסיתי לא הצלחתי, שוב ושוב נפילתי, ולכן 'פרוץ מרובה על העומד'. לעומתו, ישחקו עליו בשמים, וכי נצרכים אנו לתורתך, לעבודתך, פוק חזי כמה רבבות ואלפי מלאכים עובדים את ה' באהבה ויראה... רק בזאת חפץ ה' שתחשוב ממנו ותזכור אותו בכל עת... אף אם תיפול לא תשכח את ה' אלוקיך... אלא ממקום ריחוקך תנסה להתקרב כפי שידך משגת. תלחם בכל כוחך שלא להתרחק, אם כזאת עשית, הרי מלאת תפקידך כראוי.

וכך פירש ב'תורת אבות' לפרש בלשון הכתוב בפרשתנו (ל טו) 'הדל לא ימעט', ר"ל שימעט מלומר 'לא' על עצמו מתוך שמביט ומתבונן על חסרונותיו, 'אדרבה יתחזק ויקוה אליו ית' שיעזור לו עוד יותר".¹ וכבר איתא מהרה"ק ה'חוזה מלובלין' זי"ע (תפילה למשה ריש פר' ויקהל) שעיקר חטא העגל הוא כדכתיב (לג ד) 'ויתאבלו ולא שתו איש עדיו עליו' - מה שהיו מתאבלים אחר החטא, ולא שמו אל לבם שעדיין יש בהם נשמה

(וכן ייאמר לסיום ימי השובבי"ם, כאשר האדם שואל את עצמו, נו מה הבאת - כמה הספקת בימי השובבי"ם שעברו עליך... צא תאמר לו, וכי להספק עבודה נדרש קוב"ה אלי, והרי לרצון טוב ומלחמה הוא נדרש, וזאת ב"ה עמדתי רבות בשדה הקרב של היצר. וזהו מעניני דיומא זמן ועת זכירות מחיית עמלק, כי עמלק הוא זה שבא לקרר את האדם וליאשו - ממילא כבר אינך במקום הטוב, נפלת ונכשלת, עזוב נא את הנשואים. ולקיום מחיית עמלק נכריז מלחמה כנגדו, ונצליח בס"ד).

שמעתי מאיש צדיק, כי הנה את הקב"ה כינתה התורה בכינוי 'ה' איש מלחמה', האדם המדבק עצמו במלחמה עם היצר, הרי הוא כביכול 'בדומה לו' לקב"ה ומקיים בזה מצוות ובו תדבק, והרי הפסוק הלזה מדובר בעת ה'נצחון', כאשר כבר 'אז ישיר משה ובנ"י שירה על הנס, ואעפ"כ עיקר החשיבות היא על שם המלחמה' לא על שם הנצחון, ואם כן כל אחד יכול להצטרף - להלחם כל אחד יכול.

יז. עובדא הוה לפני כשבוע - בשב"ק פרשת תרומה, בגלילות העיר מאנסי, בביהמ"ד שנבנה ע"י כמה אברכים (אחרי ששאר ביהמ"ד רחוקים מאד מביתם), לקראת שבת נסע הגבאי ללאס אנדז'עלעס, מתוקף תפקידו סידר את כל עניני הגבאות בהעמדת 'ממלא מקום', אבל, שכח למסור את הקוד של ארון הקודש. אך דא עקא שמתפללי ביהמ"ד 'תפסו' את המצב לקראת שבת כשכבר לא יכלו לדבר עמו בטלפון, ולא ידעו מה לעשות. והגם שיש כמה מבני הקהילה שמכירים את מספרי הקוד של ארון הקודש, אבל אינם מכירים את ה'סדר' שלהם (כידוע שהקוד מורכב מסיבוב הרבה מספרים לפי סדר המיוחד לכל קוד משלו).

מכיוון שמדובר בכמה וכמה מספרים החלו לנסות בכה וכה ולא הצליחו לפתוח, וכבר חשבו שיצטרכו לוותר על קריאת התורה (או לקרוא מתוך חומש 'זכר' לקריאת התורה) אלא שבאותו רגע החליט אחד המתפללים 'לעשות מעשה', הכריז על 'קבלה' שיקבלו עליהם כל המתפללים, בשמירה עצומה שלא לדבר בעת קריאת התורה, גם בין גברא לגברא, ועבר ביניהם אחד לאחד והכל קבלו זאת עליהם בקבלה גמורה. באותו רגע של ה'קבלה' ניגש אחד מיודעי המספרים, העביר לפי סדר אקראי שנזדמן לידו והנה נפתח ארון הקודש. הראית לדעת, בכוחה הגדול של 'קבלה טובה' שהיא פותחת את כל השערים, אף השערים הנעולים ל"ע.

יח. והנה נאמר בריש פרשתנו (ל יב) 'כי תשא את ראש בני ישראל לפקודיהם ונתנו איש כופר נפשו לה' בפקוד אותם ולא יהיה בהם נגף בפקוד אותם', ולכאורה יש להקשות, אם ה'מניין' מעורר סכנה עד שצריך להביא תרומת מחצית השקל - מה צורך יש באותו מניין, ועדיף יותר שלא ימנו ולא יצטרכו לכופר נפש. אלא כי מניין זה היה לאחר חטא העגל (וכמפורש ברש"י פסוק טז), ואמר הקב"ה למשה כי תשא את ראש בני ישראל - עליך לרומם ולנשא את ראשם, שלא יהיו ב'פנים נפולות' אחר החטא... אלא ידעו את גודל חביבותם אצלי, שאני סופר אותם, וכל אחד ואחד יקר הוא בעיני, וכביכול אני 'צריך' אותו, איני מוותר על אף אחד מהם...

והנה איתא במדרש (תנחומא ד) על הפסוק 'כי תשא את ראש בני ישראל', זהו שאמר הכתוב (תהילים ג ג-ד) 'רבים אומרים לנפשי אין ישועתה לו באלוקים סלה ואתה ה' מגן בעדי כבודי ומרים ראשי', וביארו בזה (עי' אמרי חן), על פי מה שכתבו בטעם הדבר שצוה הקב"ה לספור את בני ישראל, דאיתא במדרש (ויק"ר ד י) 'גוי אחד שאל את ר' יהושע בן קרחה, כתיב בתורתכם (כג ב) אחרי רבים להטות, אנו מרובים מכם, מפני מה אין אתם שווין עמנו בעבודה זרה', על כן ציווה הקב"ה לספור את בני ישראל, וממילא כל איש מישראל היו 'דבר שבמנין' ושוב אינו בטל ברוב. ובזה יתבאר דברי המדרש, 'רבים אומרים לנפשי אין ישועתה לו באלוקים סלה, אומות העולם שהם רבים אומרים לנפשי אין ישועתה לו, כי צריך להלך אחר הרוב, ומוסיף להעמיס זאת בפסוק, שהגוים טוענים שהם רבים, ואין לנו תקוה וישועה ח"ו, אבל הקב"ה 'מגן בעדי כבודי ומרים ראשי' - על ידי הנשיאות ראש במניין בני ישראל להורות בזה שאינם בטלים לעולם, וחשיבותם במקומה עומדת. ולמדנו כי אפילו אם היצר הרע מנסה להפיל את האדם ברשתו בטענה שרובו רע ח"ו או שחלק הטוב שבו 'בטל באלף'... אל ישמע לו, אלא יזכור שהוא 'דבר שבמניין' ואינו בטל לעולם...

נאמר בו שיעור, ככתוב (דה"י ב' ד ב) 'ויעש את הים מוצק עשר באמה משפתו אל שפתו, ואילו הכיור שעשו במשכן לא ניתן לו מדה, וביארו חכמי המוסר, כי הכיור שבמשכן נעשה מן המראות הצובאות, וכמו שכתבו הראשונים (רמב"ן ואבן עזרא פרשת ויקהל) שהנשים נתנו את המראות שלהן שהיו מיוחדות לדבר עבירה והקדישו אותן לשמים [והוסיף רבינו אברהם בן הרמב"ם (בפירושו על התורה) שנמלו אבן וזרקוהו לתוך המראה ונפצו אותה לרסיסים], ומשום הכי לא נתנה בה תורה שיעור, כי כל משהו ומשהו של שבירת היצרי"ט חשוב מאד לפניו, ואדרבה כמה שיוסיפו

קדושה - חלק אלוך ממעל (שהיא תכשיטא וקישוטא לישראל), ומאי דהוה הוה, מבאן ואילך אפשר להם לחזור ולשוב אל ה' בלא היה.

למען אמצא חן בעיניך - גודל החביבות והחשיבות כשנותן מנפשו לה'

בפרשתן (ל יח), 'ועשית כיור נחושת', והנה בכל כלי המשכן נתנה תורה מדה ושיעור בארכם וברחבם, זולת בכיור שעשה משה שלא נתפרש מידתו, וצריך להבין 'מה נשתנה' כיור משאר כלים, ועוד יש להקשות מדוע בכיור שעשה שלמה בבית המקדש

יט. בפרשתן (לב ה), 'ויקרא אהרן ויאמר חג לה' מחר', ופירש רש"י, 'בלבו היה לשמים, בטוח היה שיבוא משה ויעבדו את המקום'. ולכאורה עדיין צריך ביאור מה שאמר 'חג לה' מחר', שאף אם היה סבור שיבוא משה ויעבדו את הקב"ה, אך עדיין אינו אלא כשאר ימות השנה ומה עניין 'חג' זה [וידוע מתלמידי האריז"ל ש'מחר' זה היה י"ז בתמוז, ואם לא היו בני ישראל חוטאים אזי היה נשלם התיקון הגמור, וי"ז בתמוז היה נהפך לחג, ואעפ"י שלא כך היה מ"מ לעתיד לבוא יהיה כן, שיום הזה יהיה 'חג לה']. ושמעתי לבאר, כי הנה איתא בספה"ק שכאשר יהודי מתגבר על יצרו וזובח את יצרו הרי אותו יום נחשב לו כיום טוב, והרי באותה שעה גבר היצר נוראות על כלל ישראל, ואילו היו עומדים בנסיון ו'שוחטים' אותו, היה באמת חג לה' לכל בני ישראל - יום טוב של התגברות על היצר...

וההכנה ליום טוב' דלעיל הוא ע"י עשיית גדרים וסייגים, למען לא יוכל להתקרב לעבירה. בספר 'עזר מקודש' מביא שבאותם הימים כאשר נתקבל הרה"ק מסאטמאר לרבנות בעיר קראלי, הלך בעצמו לחקור אחר כל עניני הקהילה בכשרות ושאר ענינים, בהגיעו לבית השחיטה מצא שמלבד המשגיח שיש לו 'מפתח' של המקום, יש מפתח נוסף בידי ה'קצב', ולא הסכים הרה"ק לכך, באומרו שעצם הדבר שיש לעוד מאן דהו את ה'מפתח' של המקום כבר מהווה מכשול (אף שה'חותמת' של הכשרות היתה רק בידי המשגיח, מ"מ כשיש עוד מפתח הוא פתח למכשולות, שמא יכניסו בשר ממקום אחר וכו'), וטעם לדבריו נתן במעשה שהיה עמו.

וזה דבר המעשה, הרה"ק היה מבקר מפעם לפעם בעיר מוז'אי, באחת הפעמים כאשר בא שמה על שב"ק, נכנסו לפניו כמה מבעה"ב החשובים דשם, וביקשוהו, מאחר שהרבי עתיד לדבר כאן בשב"ק דרשה לפני כל הקהל, אנא יעורר נא על המכשול שנתהווה כאן בעירנו, כי הנהר עובר דרך העיר, ויש שם מכשולות בעניני צניעות, מראות שאינם הגונים וכו', והדבר מהווה מכשול ותקלה, יעורר נא הרבי על הזהירות ותיקון הפירצה, הרבי ניסה לברר אצל כמה מאנשי העיר מה נעשה באותו הנהר, ונענה בב' שיטות. יש שאמרו כי אכן המכשול מצוי ויש לתקן בנחיצות כמה תקנות בענין, ולאידך, אחרים אמרו, כי אין שום מכשול מצוי סביבות אותו נהר, אדרבה, הכל מתוקן על צד היותר טוב, וביותר, כי יש מקום שהנהר נעשה מאד צר, ושם תיקנו לצורך צניעות להפריד בין אנשים לנשים, ותיקנו שצד אחד יהיה מיועד למעבר אנשים, וצד אחר לנשים, וכל המקום נקי מחשש 'תערובות'. משנוכח הרבי ל'סתירה' מובהקת בין הצדדים, החליט וקרא לאיש אחד פשוט מפשוטי העיר, איש תמים שאינו יודע 'פשעטלעך' וחכמות, והחליט לשאלו על ספקותיו, תיאר לפניו את ב' הצדדים שהגיעו לפניו, וביקש מהאיש הפשוט שיפשוט ספקותיו. נענה האיש, ראה נא רבינו, אם רוצים דווקא אז ניתן לראות מה שלא ראוי לראות, ואם יש אפשרות לראות אזי כבר רוצים לראות... (וממילא, אכן נדרש לעשות 'תיקון').

וכיוון הרה"ק להסביר על בית השחיטה, כי אם יש למאן דהו את האפשרות להכנס כאן כשאינן רואים במעשיו - יש לו ממילא יצה"ר להכנס וכו'. ומחובת השמירה לסדר שלא יהיה לו מפתח ולא תהיה לו האפשרות להכנס הנה. והלימוד לדין, לענין שמירת עצמו בגדרי קדושה, פעמים שהאדם אומר, מה אתם רוצים ממני, מדוע מונעים ממני לעשות מעשה פלוני, ללכת למקום פלוני וכו"ב, הרי המקום כשר ללא חשש... אך דע, אם יש מצב ש'אפשר' להכשל, אזי במהרה ימצא היצר הרע את דרכו לכאן, וכבר 'תרצה' להכשל... וסופו מי ישורנו. ולזה מוטל על האדם

באר הפרשה - פרשת כי תשא

יא

ויביאו עוד ועוד יעשו יותר נחת רוח לפניו, וכל בא וראה עד כמה מגיע שכרו של המתגבר על התגברות והתגברות חשובה לאין ערוך²². יצרו²³ ושובר את טבעיו ותכונות נפשו למען שמו

לעשות 'גדר' וסייג, שיבוא בזה לידי מצב שהוא 'נעול', אין לו מפתח להכנס להיתרים וכו', החכם נועל את הדלת באופן שלא יוכל להכנס כלל.

נוראות מצינו ב'מושב זקנים' מבעלי התוס' בפרשתן (לב ט) שמקשה מדוע שבר משה רבינו את הלוחות, והגם שלא היו ראויים בני ישראל לקבל אותם, מ"מ קשה מדוע נהג בהם מנהג בזיון לשברם, והלא היה לו לגונזם תחת ההר דרך כבוד, וכתב 'ומצאתי שפירש הרי"ח שלכך שברם כי היו כבדים עליו והשליכם מהר בידיו כדי לילך למחנה ישראל ולסלקם מן העון, כי כל זמן שלא היה בא אצלם היו חוטאים, וכתב הרי"ח ז"ל מכאן אם אדם נושא ס"ת ורואה שאחרים רוצים לחטוא ואינו יכול למהר ללכת ולמנוע אותם מחטא מפני ס"ת - ישליך ס"ת מידו כדי למונען מן החטא, עכ"ל. והיינו שהיה כדאי לשבור את הלוחות הקדושות מעשה אלוקים כדי למהר ככל שאפשר להציל את בני ישראל מלהמשיך לחטוא, ואפילו בכדי לחסוך מהם רגע אחד של חטא, ומכאן ראינו עד כמה נורא הוא מעשה החטא, גם ממה שלמד מזאת לעניין השלכת ס"ת, שהרי הרואה ס"ת נופל צריך להתענות ואעפ"כ אמרו כאן שעדיף להפיל הס"ת בכדי למנוע מן החטא.

כ. כאשר ביקר הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע בארה"ק קרא בתורה כדרכו בקודש, וכשהגיע לפסוק 'ונתנו איש כופר נפשו לה' זעק בלבת אש קודש ונתנו איש כופר והפסיק מעט ושוב זעק נפשו לה', ובאין אומר ובאין דברים הבינו כל הקהל כוונתו לרמוז שמהו הכופר שצריך לתת לה' - נפשו לה'... כי זהו עיקר רצונו של הקב"ה לתת לו את ה'נפש', ואת 'הדם הוא הנפש', וזה מה שמכפר על נפשותיכם...

כא. וכבר אמר מי שאמר שרק שחיטת 'בהמה' איננה נחשבת כמעשה שחיטה עד שיחתוך רוב סימנים, אבל אצל האדם חשובה אפילו שריטה אחת קטנה שהוא עושה למען השי"ת.

וכן פירשו רבותינו בעלי התוס' ('מושב זקנים' בפרשתן), וז"ל, פר"ש ללמדנו שנתקשה משה והראהו הקב"ה כמין מטבע של אש, ותימה למה נתקשה משה, וכי לא ידע שעשרים גירה השקל, וי"ל, שזאת היה משה תמה - מה הוא הדבר שיכול אדם ליתן כופר לנפשו, וכמו שאמרו בתנחומא (פר' נשא פי"א), 'אמר משה, מי יוכל ליתן כופר נפשו עור בעד עור', אמר לו הקב"ה בדבר מועט כזה יתנו ויהיה כופר לנפשם. והיינו שלא הבין כיצד אפשר לכפר על חטאים נוראיים כאלו, וענה לו הקב"ה כי אכן כביכול אפשר לרצות ולקנות את ה' עם כל התגברות קטנה, עם כל דבר מועט.

מעין הדברים פירש הרה"ק מקאברין זי"ע, כי הראה לו הקב"ה מטבע של אש, כלומר, מטבע שיש בה אשו של היצר הרע המתגבר עליו שלא יתן אפילו מטבע קטנה כזו, והנצחון על היצר היא המכפרת על נפשותיכם.

כב. דוגמא לדבר הוא כפי המסופר שפעם הגיע הגאון הנודע רבי יוסף ענגיל זצ"ל (בעל 'אתון דאורייתא', ועוד ספרים רבים) לשבות אצל הרה"ק ה'האבני נזר' זי"ע, בעת עריכת השוה"ט כיבד ה'האבני נזר' את אחד היושבים להתחיל ניגון, ואח"כ שאל את הגר"י ענגיל אם מבין ב'חכמת הנגינה', והשיב בלאו, נענה לו האבנ"ז כי ע"י הניגון אפשר לדעת האם 'המנגן' כבר למד דף גמרא היום. הגיעו הדברים לאזני האיש שהתחיל את הניגון, והבין שהרבי הכיר עליו שלא למד באותו היום, על כן נכנס להצטדק, ו'תירץ' עצמו שמאחר שהוא טרוד עתה מאוד על כן לא היה מסוגל ללמוד בעמקות ובעיון, ומשום כך העדיף שלא ללמוד כלל, כי 'כאן' למדנו על חשיבות הלימוד בעיון ובהבנה [וכנודע רוב עומקו ועיונו של האבנ"ז], ומה ערך יש ללימוד שלא בעיון... אמר לו האבני נזר בעסער זאל זיין א פושטע תלמיד חכם פין א גאונישע עם הארץ... - עדיף שיהיה תלמיד חכם 'פשוט' מעם הארץ גאון... וכמי שאומר, כי ודאי מן הראוי ללמוד בעיון, אך אם אינו יכול, מוטב ללמוד בבקיות ובפשטות מאשר לא ללמוד כלל... וכך הוא בכל העניינים, בוודאי עדיף להיות 'צדיק תמים' בתכלית, אך אם עדיין אינו אוחז במדרגה כזו - לכל הפחות יעשה מה שבידו.

מעשה מבהיל היה אצל הגאון רבי נתן צבי פינקל זצ"ל ראש ישיבת מיר, ששנים רבות סבל ממחלת הפארקינסאון, ואף על פי כן כיתת רגלו במסירות עילאית שאי אפשר לתאר לכל קצווי תבל להחזקת הישיבה, ולמסור שיעורים בהיכל הישיבה, פעם אחת עלה ל'היכל' בכדי למסור שיעור, ותקפו עליו ייסורים קשים ונוראים ולא הצליח בשום פנים ואופן להוציא הגה מפיו, בכוחות לא לו ניסה להוציא מילים מפיו אך רק שברי תיבות מרוסקות נשמעו, שוב

באר הפרשה - פרשת כי תשא

בנקל היה להם עד כה, דהיינו שהמתגבר פעם אחת 'זקורע מעצמו' לעשות רצונו ית"ש זוכה שמעתה יהא נקל בידו להתגבר על יצרו בשאר פעמים, ויתחזק יצרו הטוב ויחלש יצרו הרע, ויש קונה עולמו בשעה אחת.

עוד יש ללמוד מהאמור בפרשתן (לא ב) 'ראה קראתי בשם בצלאל בן אורי בן חור', ואמרו חז"ל (שמו"ר מה א) 'בשעה שבקשו ישראל לעבוד ע"ז נתן חור נפשו על הקב"ה ולא הניחן, עמדו והרגוהו, אמר לו הקב"ה חיך שאני פורע לך וכו', כל בנים היוצאים ממך אני מגדלם שם טוב בעולם', והרי שהמוסר נפשו ללחום מלחמות ה' בגבורה זוכה לבנים הגונים וצדיקים, וכפי שאותה מסירות נפש של חור היא שעמדה לבן בנו להיות בונה המשכן ולזכות לכל המדרגות הנשגבות שהיו לו. וכן מציינו מפורש עוד בדברי חז"ל (שמו"ר מ א) 'אמר האלוקים וכו', ואם סרת מן הרע אני מעמיד ממך בני אדם שמבינים בתורה וכו', מרים על ידי שסרה מן הרע (עיי' במפרשי המדרש, שברחה מן העבירה) ומן החטא (שלא שמעה לפרעה להרוג את ה'בן הילוד) העמיד ממנה הקב"ה בצלאל (שהיה בן בנו של חור בנה של מרים) וזכה לחכמה ולבינה, הדא הוא דכתיב ראה קראתי בשם בצלאל, וכתיב (לא ג) ואמלא אותו רוח אלוקים בחכמה ובתבונה ובדעת'. ומי אינו רוצה לזכות לבנים ובני בנים חכמים ונבונים יראי אלוקים אנשי אמת בה' דבקים יד...

באהבה, שהנה נאמר בפרשתן (לב כז-כט) 'שימו איש חרבו על ירכו עברו ושובו משער לשער במחנה וְהָרְגוּ אִישׁ אֶת אָחִיו וְגו', ויעשו בני לוי כדבר משה וְגו', ויאמר משה מלאו ידכם היום לה' כי איש בבנו ובאחיו ולתת עליכם היום ברכה', ופירש הנצי"ב ב'העמק דבר' בזה"ל, עוד תועלת נפלא הגיע לכם במעשה נפלא זה [של הריגת איש את אחיו ורעהו], שתהיו ראויים לתת עליכם היום ברכה, דכמה שעשיתם דבר למעלה מטבע אנושי (כי מי מסכים להרוג את אחיו ואת קרובו, אם לא שמוסר את נפשו על כך), כך תהיה השגחה פרטית עליכם למעלה מן הטבע. עכ"ל. והיינו שהעומד בנסיון למעלה מדרך הטבע הרי מידה כנגד מידה משנים מן השמים את ההנהגה עמו למעלה מדרך הטבע.

זכר נודע מה שכתב הרה"ק ה'בני יששכר' זי"ע (אגרא הפרקאות כד) בשם הרה"ק רבי יחיאל מיכל מזלומושוב זי"ע בזה"ל, כשיצטרך האדם לפעול ענין שלא בטבע דהיינו אם הוא בטבע אינו מוליד יעשה מצוה גדולה שלא בטבע ויפעול למעלה מן הטבע. עכ"ל.

ועוד מבאר הנצי"ב מה שאמר להם משה רבינו 'מלאו ידיכם היום לה'', שפעולה זו המנוגדת לטבע האנושי שנעשתה בקושי גדול 'פעלה בלבבם פעולה עזה ונמרצה לעשות כן מכאן ולהבא אך לה', מה שלא

ניסה בלא לזותר, עד שלבסוף נאלץ 'להיכנע', וביקש שיביאו לו דף ועט, ורשם על הדף תיבה אחת ניסיתי... באמת אמרו שהיה זה ה'שיעור כללי' הגדול ביותר ללמד כיצד צריך להילחם כארי לעשות ככל שבידו, ולכל הפחות שיוכל לומר 'ניסיתי'...

כג. בדרך צחות אמרו לרמז בדברי הגמ' (ב"ק נה.) 'הרואה טי"ת בחלום סימן יפה לו', כי זה עתה חלפה תקופת השובבי"ם ת"ת שנמשכה על פני שמונה שבועות, והממשיך בעבודת הקודש גם בשבוע התשיעי (ואפילו אם רק 'חולם' ומשתוקק להמשיך) אכן סימן יפה לו...

כד. פעם שאל הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע את תלמידו הגאון רבי שמעון שוואב זצ"ל, הגידה נא לי, האם הינך 'כהן', השיב ר"ש בלאו, חזר החפץ חיים ושאל שמא אתה 'לוי', וגם על זה השיב בלאו, כי 'ישראל' אנכי. אמר לו הח"ח, כמה צער יש עליך, הנה תיכף יבוא משיח צדקנו לגאלנו ויבנה בית מקדשנו ותפארתנו במהרה בימינו, ולא תזכה לעבוד בבית המקדש, ולא עוד, אלא שיהיו מקומות שלא תוכל להיכנס בהם. אח"כ אמר לו הח"ח, מדוע אינך כהן, כי אביך לא היה כהן, ומדוע אביך אינו נמנה על שבט הכהונה כי אביו לא היה כהן, וכן הלאה לאבות אבותיו, לעומת זאת מדוע אני כן משבט הכהנים כי אבי היה כהן, ומפני מה אבי כהן כי אביו וכו' וכו', וכל כך למה, מה החילוק בין אבות אבותיי לאבות אבותיך, שבשעה שאמר משה 'מי לה' אלי' (לב כו), אזי זקני קפץ והצטרף למשה לבער את הרע, ואילו זקנך נשאר לעמוד בצד ולא התחבר למשה, על כן זקני זכה שהוא וצאצאיו וצאצאי צאצאיו עד סוף כל הדורות יהיו כהנים משרתי ה', ואילו זקנך הפסיד לו זרעו אחריו את הזכות הגדולה להתקדש בקדושתו של אהרן. וסיים החפץ חיים ואמר לו, מכאן תלמד, בכל עת, כאשר נשמע קול 'מי לה' אלי' עד כמה צריך לרוץ להיות נמנה על עושי מצווה...

באר הפרשה - פרשת כי תשא

ג

תרומה לה' - ריבוי נתינת צדקה וחסד
הנה, התורה הקרושה נצחית היא ולכל דור ודור
בפרשתן (ל יב), 'ונתנוה' איש כופר נפשו לה' בפקוד הדברים אמורים י, - לעסוק בצדקה וחסד, ולהעניק אותם, ולא יהיה בהם נגף בפקוד אותם, משלוי לאחרים כ, ולא דוקא לבית המקדש אלא

ולדין ייאמר, בשעה שמזדמן לאדם דבר נסיון ידע ויתבונן, כי אם יעמוד בגבורה לבלתי לכת אחר יצרו הרע יזכה עי"ז לטובה וברכה בלי גבול וסוף לו ולבניו ולדורות עולם, ואילו אם ישמע ליצה"ר יכול להפסיד לעצמו ולכל יוצאי חלציו...

כה. נודע מה שכתב ה'בעל הטורים' וז"ל, ונתנו, אם תקראנו למפרע יהיה גם כן 'ונתנו', לומר לך כל מה שאדם נותן לצדקה יחזור אליו ולא יחסר לו בשביל זה כלום'.

סיפר הרה"ק משינאווא זי"ע, שהרה"ק רבי מנחם מענדל מרימינוב זי"ע בירך יהודי אחד בעשירות, ונתקימה ברכתו ונעשה הלה לגביר אדיר מופלג, ושאל הרה"ק ר' נפתלי מראפשיץ זי"ע את הרה"ק מרימינוב, היתכן ליתן עושר מופלג כזה לאיש אחד... השיב לו, אני אכן ברכתי אותו בעשירות סתם, אלא שהוא בעל צדקה גדול, והרי תיבת 'ונתנו' נקראת גם למפרע, ומשום כך מאחר שהוא מנדב מממונו בלא גבול על כן גם מן השמים נותנים לו בלי גבול... (דברי יחזקאל ד"ה כי תשא).

נמצינו למידים בדבריו חידוש גדול בהבנת דברי בעל הטורים 'כל מה שאדם נותן לצדקה יחזור אליו', שאין הכוונה רק לאותו סכום מעות שיחזור לו, אלא שיושפע עליו כפי שנתן, שאם הוא מחלק בלי גבול אזי יחזור אליו בלי גבול, ופי כמה וכמה מסכום המעות שנתן...

ואין הדברים אמורים דווקא בצדקה ב'ממון' אלא כל מה שיתן איש לרעהו 'יחזור' לו, כי הקב"ה ינהג עמו במדה כנגד מידה כמו שהוא מתנהג עם אחרים.

ועל פי דברי ה'בעל הטורים' ביארו לשון הכתוב (לעיל כה ב) 'ויקחו לי תרומה', שלכאורה היה צריך לומר 'ויתנו לי תרומה' ומה שייך לשון 'לקיחה' בנתינת התרומה, אלא שהנתינה עצמה אינה אלא לקיחה, שכאשר נותן באמת לוקח הוא מאוצרות השפע שבמרומים, וכמו שהיה אומר הרה"ק הרבי ר' זושא מאניפולי זי"ע 'א' קלוגער נעמט און דער נאר געט' - החכם לוקח והטיפש נותן, פירוש, החכם יודע שכל נתינתו לאחרים אינה אלא 'לקיחה' שע"ז תתגלגל עליו מידת הרחמים ויתרבו נכסיו, לעומת זאת הטיפש חושב שהוא 'נותן' משלו לאחרים 'ומפסיד'.

כו. וכמו שאמר הרה"ק משינאווא זי"ע, שהנה מדרכו של היצר להסית את האדם לכל ירבה בנתינת צדקה, שהרי כל כך עמל ועבד להשיג את הכסף, ביום ובלילה בחורף ובקיץ, ומפני מה יתן 'משלו' בחינם לזה שאינו עושה כלום... על כך נאמר בהמשך הפסוק 'ונתנו איש כופר נפשו לה', דע לך, בנתינת הצדקה הינך נותן 'כופר נפש' ופודה עצמך מהחטאים והעוונות, וכמו שנאמר (דניאל ד כד) 'וחטאך בצדקה פרוק'.

כז. פעם אחת בעת אשר ישב הרה"ק רבי מרדכי מקאזמיר זי"ע בשוה"ט ועמדו לחלק יין לכל המסובים, הבחין הרה"ק שזה 'המוזג' מניח תחילה לעצמו, ורק לאחר מכן מחלק לאחרים, אמר לו, הנה כתיב בפרשתן (לד א) 'ויאמר ה' אל משה פֶּסֶל לך שני לוחות אבנים', והיינו לצורך שני לוחות הברית, מאידך מצינו עוד שנאמר (לעיל כ ד) 'לא תעשה לך פֶּסֶל', והכוונה לע"ז, והרי ש'פסל' מתפרש מצד אחד כע"ז שהוא תוקף הטומאה, ומאידך להבדיל אלפי הבדלות גם לדבר המקודש ביותר - שני לוחות הברית, והחילוק בזה הוא שבפרשתן נאמר 'פסל לך' והקדים תיבת 'פסל' לתיבת 'לך', ואילו לעיל נאמר לא תעשה לך פסל, ונאמר תחילה תיבת 'לך', ורמז יש בדבר, כי המקדים את עצמו, שדואג בראש ובראשונה 'לך' הרי זה בבחי' ע"ז... לעומתו הדואג לאחרים וחפץ בטובתם ורק 'לבסוף' דואג לעצמו הרי הוא קודש קדשים...

כה אמר הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע, דהנה איתא בירושלמי (סוכה פ"ה ה"ו), למה נקרא שמו נבל שהוא מלכין כמה מיני זמר (יש גורסים שמנבל כלי שיר), ופי' המפרשים שם, מאחר שקול זמירתו ערבה באזני השומעים, לכן הוא מבייש את שאר מיני כלי שיר שאין זמירתם ערבה כמותו. ודקדק הרה"ק, כי אם הוא כלי נפלא ומשובח כזה, למה יקראוהו בשם גרוע ובזוי כזה 'נבל', ואמר שזהו לימוד, שאפילו אם הכלי הוא באמת יפה ומשובח, אם הוא מנבל כלים אחרים, יש לקרותו נבל על שם מעשה הנבלה שהוא עושה... (מאיר עיני הגולה אות ש"ח פרדס יוסף ח"ב בהקדמה).

כח. הנה מצינו שהאבנים שהיו ב'חושן' נקראו בתורה (כה ז) בשם 'אבני מילואים', ופירש רש"י 'על שם שעושין להם בזהב מושב כמין גומא ונותנין האבן שם למלאות הגומא, קרויים אבני מילואים', ומשמע שעיקר מעלת

באר הפרשה - פרשת כי תשא

לכל מקדש מעט ולשאר צרכי צדקה, להאכיל עניים ורעבים וכיוצא באלו.^ט

אלא ממיתה עצמה^ל, ועוד כתיב (משלי כא יד) 'מתן בסתר יכפה אף', לכן כל חכם יעשה ברעת לפור מעותיו לצדקה ואז ינצל מן הפורעניות.

ועל כך אמרה תורה (שמות ל יב) 'ולא יהיה בהם נגף',

ובכך פירש הרה"ק העבודת ישראל^{זי"ע} (ד"ה והנתי) בהא דכתיב בפרשתו (לג יט) 'וחנותי את אשר

וכמו שכתוב (משלי י ב) 'וצדקה תציל ממות', ואמרו (שבת קנ"ו) 'צדקה תציל ממות - ולא ממיתה משונה

האבן שהיא ממלאה את ה'גומא' שבתוך הזהב, ולכאורה אדרבה איפכא מסתברא, העיקר הוא האבנים היקרות ומסביבם עשו משבצות זהב... אלא מכאן הוכיח הגאון רבי שמואל בירנבוים זצ"ל כי עיקר המעלה הוא בכך שמשלים חסרון אחרים...

כט. וכך כתיב בהמשך הפרשה (לג יא) 'ודבר ה' אל משה פנים אל פנים כאשר ידבר איש אל רעהו', והקשה הרה"ק ה'לב שמחה' זי"ע כיצד ניתן לדמות ולהשוות את דיבורו של הקב"ה כביכול ל'כאשר ידבר איש אל רעהו', מה 'הצד השווה' ביניהם... וביאר, כי משה רבינו למד את התורה בהיותו במרום כפי שורש הדברים לעומקם עם כל הסודות העצומים שבהם, שאין ביד אנוש להשיגם כלל, אבל, בשעה שחזר ולימד את בני ישראל קיים בעצמו 'וירד משה מן ההר אל העם', ש'ירד' ממדרגתו הגבוהה ולימד דעת את העם כפי הבנתם ולא כפי ההשגה הנשגבה שהיתה לו, ועל כן זכה שאף הקב"ה כביכול 'ירד' וידבר עמו 'פנים אל פנים'... וזהו שאמר הכתוב, ודבר ה' עם משה פנים אל פנים כאשר, כלומר כמו שהוא דיבר אל רעהו - אל בני ישראל.... (וכעין זה נמצא בהרחבה בבית יעקב לרה"ק מאיד"ביצא זי"ע).

שמענו מאיש נכבד שבנו היניק וחכים שאל את הגאון רבי ברוך מרדכי אזרחי זצ"ל על הסיפור הידוע שהובא בגמ' (עירובין נד:) אודות רבי פרידא שהיה לו תלמיד שהתקשה בהבנה והיה מסביר לו בכל פעם ארבע מאות פעמים עד שנקלטו הדברים במוחו, יום אחד נקרא לרבי פרידא לדבר מצוה, והמשיך ללמד את התלמיד, אך הלה לא הצליח להבין, והסביר, שחשב בכל העת שעתה יקום רבי פרידא ללכת לאותו דבר מצוה, והיתה דעתו מוסחת עליו, חזר רבי פרידא ולימדו בשנית עוד ד' מאות פעמים, ויצאה בת קול ושאלה אותו אם רוצה לזכות לתוספת ארבע מאות שנות חיים או שיזכה עם כל בני דורו לעולם הבא, ואמר שיזכו הוא ודורו לעוה"ב ואמר הקב"ה לתת לו את שניהם, ולכאורה קשה מדוע רק רבי פרידא זכה לקבל 'בת קול' ולא אותו תלמיד, והרי גם הוא עשה דבר גדול, ללמוד עוד ת' פעמים, והשיב לו הגרב"מ רבי פרידא התאמץ עבור אחרים ואילו אותו תלמיד עשה זאת בעבור עצמו...

ל. בספר 'חתן ישעיה' (פרשת בראשית) להגה"צ רבי ישראל אברהם לאנדא זי"ע אב"ד עדעלין (חתנו של הרה"ק רבי ישעיה מקרעסטיר זי"ע) העמיס בדרך רמז בלשון חכמים (ב"מ כג:) בהני תלת מילי עבידי רבנן דמשנו במיליהו במסכת בפוריא ובאושפיזא, שר"ל בתלת מילי - שיש ג' דברים וכוחות לרבנן שעל ידם הם משני מילי - מבטלים גזירות, במסכת - על ידי שלומדים את התורה [וכבר היה מעשה, שבאו לפני החתם סופר בשעה שעמד באמצע השיעור, וגוללו לפניו צרתם הגדולה שמושל העיר מציק ומתאנה להם עד מאוד, ובקשו מהחתם סופר שיתפלל להעבירו מן העולם, ובאבוד רשעים רינה, אמר להם החת"ס בלשון תמיה, להתפלל... (כלומר, וכי נצרך אני להתפלל על כך) והרי בדיבור המתחיל אחד של תוס' ניתן לבערו ולכלותו ברגע אחד, אך כבר נאמר (משלי יז כו) גם ענוש לצדיק לא טוב (וכדאיא בברכות ז.ז). בפוריא - דהיינו מטה, פירוש שנותנים לעניים מקום נוח לישון ולנוח [ואחרים פירשו, שזה יום הפורים שכל הפושט יד נותנים לו, ויש ביד הצדיקים לפעול ישועות גדולות ונשגבות], ובאושפיזא - על ידי הכנסת אורחים, שעל ידי שאדם גומל חסד עם הזולת ומרחם על הבריות הרי 'מרחמים עליו מן השמים', ובידו לבטל כל גזירות קשות. ולא דווקא ב'הכנסת אורחים' אלא בכל הטבה שבין איש לרעהו אופן שמיטיב לשני, אם בצדקה בממונו, ואם בחסד בגופו, או בחסד שבפיו על ידי שמאיר לו פנים ומחייה אותו במילין טבין.

וכן איתא במדרש (תנחומא ריש כי תבוא) על הפסוק (דברים כו טו) שאומרים מביאי מעשרות 'השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך', שבאותו זמן שעושה צדקה פיו פתוח בתפילה, וז"ל הרה"ק ה'חידושי הרי"ם זי"ע (כי תבוא, ליקוטי הרי"ם) ופלא הוא, בשר ודם יש לו כח כזה, והוא על ידי מצוה (של צדקה), וראו שאדם נותן מעשר בעד ששה גדולים (סכום מסוים שהיה נהוג באותו הזמן) יש לו כח להתפלל על כל ישראל - השקיפה ממעון קדשך וכו' וברך את עמך.

אחון, היינו שהבורא יתברך מסבב לפנינו עני כרי שיצטרך להתנהג עמו במדת חנינה ורחמנות, ובזכות זה שהאדם אכן נוהג במדת חסד ורחמים, נותן לו הקב"ה כנגדו מאוצר מתנת חנם שהוא אוצר גדול, וכמו שדרשו (שבת קנא): על הפסוק (דברים יג יח) 'ונתן לך רחמים - ועל ידי זה ורחמך', עכ"ל. ולמדנו מדבריו שהמיטיב לרעהו ב'מתנת חנם' - 'לפנים משורת הדין' ינהג ה' עמו מידה כנגד מידה ויטיב לו בכפלי כפליים הרבה יותר מהמוניע לו^א.

לא. ידוע מה שכתב רש"י (בראשית יח טז, ומקורו בשמו"ר מא א), 'כל השקפה שבמקרא לרעה, חוץ מהשקיפה ממעון קדשך (דברים כו טו), שגדול כח מתנות עניים שהופך מדת הרוגז לרחמים', וביאר הרה"ק משינאווא זי"ע (דברי יחזקאל וירא ד"ה וישקיפו) על פי היסוד שאמר הבעש"ט הק' זי"ע כי במצוות צדקה אין חסרון ב'שלא לשמה', כלומר, שאף אם נותן צדקה שלא לשמה אלא שיש לו פניות בדבר כגון לשם כבוד וכיו"ב, מכל מקום לא נחסר מערך המצוה, כי סוף סוף העני נהנה מנתינתו. ובזה מבאר הרה"ק משינאווא הא דאיתא בגמ' (ר"ה ד.) 'האומר סלע זו לצדקה בשביל שיחיו פני ובשביל שאזכה בה לחיי העולם הבא הרי זה צדיק גמור', וכבר הקשו התוס' (ד"ה בשביל) שהרי אמרו חז"ל (אבות א ג) 'אל תהיו כעבדים המשמשין את הרב על מנת לקבל פרס', והיאך ניתן לומר שהוא צדיק גמור (ועיי"ש מה שתירצו), אלא, כי אכן צדקה שאני, שאף שבכל המצוות אם מכוון על מנת לקבל פרס הרי זה גורע משלמות המצווה, אבל בצדקה גם אם עושה כן ב'פניה' שיחיה בני או שיקבל שכר עדיין נחשב לצדיק גמור, כי העיקר שהעני קיבל את הצדקה. ומעתה יש לבאר מה שאמרו כל השקפה לרעה, שאם ישקיפו ויביטו וידקדקו ויעיינו אחר מעשינו הטובים אזי מי יצדק בדין לומר שעשה את המצוות לשמה בתכלית מבלי שום 'פניות' ואפילו פניות דקה מן הדקה, אך חוץ ממתנות עניים, ששם אף אם לא נתן בשלמות עדיין ערך המצווה במקומה עומד, וממילא גדול כוחה של צדקה דייקא להפוך רוגז לרחמים.

פעם נסע הרה"ק בעל ה'תניא' זי"ע לרבו הגדול הרה"ק המגיד ממעזריטש זי"ע, ועל אם הדרך נכנס לבניין הדור שהקים איזה גביר לצורך 'הכנסת אורחים' - לספק לעוברים ושבים כל צרכיהם באש"ל מלא בהרחבה, והיה זה ממש 'מחיייה נפשות' באופן שלא היה מצוי כמותו, הבחין הגביר ב'אורח' ה"ה בעל התניא והכיר על פניו כי הוא גברא רבא וניגש אליו ושפך מר ליבו כי הוא מרגיש שאינו עושה מצווה זו באמת, ואם כן מה ערך יש לכל מפעלותיו הכבירים. מיד התעמק בעל התניא בשרעפיו כדרכו בקודש, ואחר כמה רגעים אמר לו ב'תנועה' של ניגון 'אבער דער ארעמאן האט באמת געהאט' (-אבל העני כן היה לו באמת)... כמי שאומר, אל תכניס עצמך לספיקות ולנערוון (עצבים) האם הינך נותן באמת ובלבב שלם, ועי"ז שמא תחדול ממעשיך הטובים, כי הרי העני אכל ושתה ושבע ונהנה בכל לבבו, וזה העיקר - להיטיב לשני...

הוא היה אומר, שבכל התורה כולה הכלל הוא 'אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין ליבו לשמים' (ברכות ה:), אבל בצדקה הוא להיפך, אחד המכוון ואחד שאינו מכוון ובלבד שירבה...

מעשה היה אצל הרה"ק רבי מאיר מפרימישלאן זי"ע שפעם אחת כשהקיץ משנתו אמר שברצונו להיות 'גבאי צדקה', שאלוהו מה יום מיומיים... מה אירע עתה שכך נמלך בדעתו, סיפר להם, כי בשנתו היה בב"ד של מעלה וראה כיצד נערך שם הדין והמשפט, ובתחילה הביאו לדין אחד שהיה עוסק כל ימיו בתורה ממש 'מלא וגדוש', וכבר רצו לפסוק דינו לגן עדן, אך קמו משטינים לערער על פסק הדין, באמרם שהיו פעמים שהלה הפסיק ממשנתו, גם היה מעורב בלימודו 'שלא לשמה' אלא על מנת לקנטר, ונשאר הדין בספק וב'צריך עיון גדול'... אחריו הגיע לדין יהודי שהיה 'בעל עבודה' אשר במהלך חייו הרבה בתעניות וסיגופים, ויצא זכאי אלא ששוב הגיעו המקטרגים והוכיחו שנפלו פגמים בעבודתו ולא היתה בתכלית השלמות בלתי לה' לבדו, ונשאר דינו תלוי ועומד... אחר כך העלו לדין איזה בעל צדקה וחסד ומרבה להיטיב ונפסק הדין לזכות ולחיי העולם הבא ולא קמו מעוררים, והובילו אותו בשמחה ובששון למקומו הראוי. שאל הרה"ק, וכי כאן הוא 'עולם האמת'... מה בינו לבין הקודמים לפניו שהיו בעלי תורה ועבודה, והשיבו לו, אכן בלימוד התורה יש מקום לעיין האם היתה לשמה ובכוונה הראויה, כמו כן ב'עבודה' יש לבדוק אם היתה בלב טהור באמת, אך ב'חסד' אין מקום לעיון כלל כי הזולת היתה לו הנאה בשלמות... ובכך הסביר להם חשקו ורצונו להיות גבאי צדקה ולהתעסק בחסד אחר שראה חשיבותם ומעלתם.

רגיל היה הגר"ח קרייזווירט זצ"ל לומר, ללמוד כמו רבי עקיבא אייגער אין ביכולתנו עשות. להתפלל כמוהו, גם לא. אך לעשות חסד כמו רבי עקיבא אייגער, אנו יכולים - כי במעשי חסד העיקר הוא לפי המקבל, ואם המקבל נהנה מהעזרה, אזי זכינו לקיים את מעשה החסד בשלימות כדבעי (מעדות בתו תחי', הובאה בס' חזון חיים).

באר הפרשה - פרשת כי תשא

יהא סגור וכפוף, ולא יפרסם את מעשיו הטובים. ובוה 'לא יהיה נגף בבני ישראל' אלא גפן והיינו שפע רב וכל טוב (כמו שרמזו בר"ת של גפן, ג'עזונט פ'רנסה נ'חת).

וכבר איתא בגמ' (ב"ב י:) 'אמר רבי אבהו, אמר משה לפני הקב"ה, רבש"ע כמה תרום קרן ישראל אמר לו בני תשא, ופירש רש"י, אם באת לשאת ראשם בהגבהה קח מהם כופר לצדקה.

קרן עור פניו - מעלת הנעלבים ואינם עולבים

בפרשתן (לג יא), 'ודיבר ה' אל משה פנים אל פנים כאשר ידבר איש אל רעהו, כתב הרה"ק ה'חתם סופר' ז"ע (ר"ה ודבר ה') שנראה שכאן זכה משה רבינו למדרגה גבוהה יותר ממה שהשיג קודם לכן, והיינו טעמא, דהכא כתיב (פסוק ח) 'והביטו אחרי משה עד בואו האהלה', ואמרו חז"ל (קידושין כו: תנחומא בפרשתן פכ"ז) שהסתכלו אחריו ודברו עליו דברי גנאי ע"ש, ומחמת בזיונות ובושות אלו זכה להתעלות יותר לך, כי אשרי מי שחושדין אותו ואין בו, והיינו נמי דכתיב בתריה (פסוק יא) 'ומשרתו יהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האוהל', פירוש שנשאר במצבו הראשון ולא נתעלה במדרגותיו, הגם שבדרך כלל מתעלה התלמיד יחד עם עלייתו של הרב, מכל מקום 'הכא לא היה (עלייתו של משה) על ידי יגיעה ועמל בתורה יתר, אלא על ידי חשדא, על כן לא היה ליהושע חלק בזה, ולא ימוש מתוך אוהלו ומדריגתו'.

רמז נאה אמר הגה"ק ה'בן איש חי' ז"ע (דרשות בפרשתן), כי אותיות תיבת נגף שוות לתיבת גפן, אך שני חילוקים יש ביניהם, כי בגפן האות פ"א כפופה והנו"ן פשוטה, ולאידך, בגפן הנו"ן כפופה והפ"א פשוטה (כלישנא דגמ' שבת קד.). והרמז בזה, כי כבר אמרו חז"ל (שם) לרמז בסדר האותיות 'גימ"ל דל"ת - גמול דלים', כי האות גימ"ל מורה למדת גמילות חסדים, שגומל ונותן לחם לדלים ורעבים, והאות נו"ן מרמזת על ענין התינה, אמור מעתה, הנותן כדוגמת תיבת 'נגף ח'ו - שהנו"ן כלומר התינה היא כפופה ולא פשט ידו לתת ביד (פשוטה מלשון פתוחה) פתוחה ורחבה, אלא מקמץ ידיו מלתת נדבות לאביונים, לאידך, הרי 'פיו' (הרמוזה באות פ"א) איננה כפופה כלל אלא הוא פושטה ופותחה לפרסם בראש חוצות על 'נדיבות ידו' והמתנות שהוא נותן לעניים, בזה הוא גורם לעצמו נגף חלילה. אמנם חובת האדם לקיים גפן, והיינו, שיגמול חסד לדלים בנו"ן - נתנה פשוטה וארוכה, שיפתח לבו וידו לתת ולהעניק בהרחבה גדולה, ואילו הפ"א - פיו המדבר בשבת עצמו

לב. ה'משגיח' הגה"צ רבי יחזקאל לעוונישטיין זצ"ל היה רגיל לומר, שמי שבאו עליו בזיונות הרי הוא כמי שעבר עליו יום הכיפורים, כי הבזיונות מכפרים ומטהרים אותו כמו שיוהכ"פ מכפר. ועד"ז פירשו צדיקים כמה שאמרו חז"ל (הובא בשמיה"ל שער התבונה פ"ח) שכאשר קילל שמעי בן גרא את דוד המלך קללה נמרצת, ואמר דוד הניחו לו 'כי ה' אמר לו קלל' (שמואל ב' טז ט), באותה שעה זכה להיות רגל רביעי במרכבה, והיינו טעמא, כי באמת אי אפשר למי שיש בו חלק גשמי להתעלות עד למדרגה גבוהה כזו, אך אותם בזיונות שחרפו וניאץ אותו הרי הם כשפיכות דמים ממש, וכמו שאמרו בגמ' (ב"מ נח:) 'אזיל סומקא ואתי חיורא', נמצא שנסתלקו ממנו כל 'הדמים הרעים', ולא נשאר בו אלא חלק הטוב וכולו רוחני, עד שכבר אפשר לו להיות רגל רביעי שבמרכבה.

סיפר הגאון רבי יצחק דוד גוטפארב זצ"ל ששמע מהרה"ג רבי בן ציון קריפיס זצ"ל שהיה מקורב אצל ה'חפץ חיים' (בסוף ימיו היה גר בירושלים בשכונת זכרון משה) שפעם אחת נכנס אצל הח"ח ומצאו בוכה תמרורים, נבהל ר' בן ציון מהמחזה, פנה אל הח"ח ואמר לו, מדוע יבכה הרבי, אולי אוכל לעזור בדבר מה, אמר לו הח"ח, לא תוכל לעזור לי, אמר לו, רבי, אם חלילה יש גזירה הרי יש לי קשרים טובים עם אנשי השלטון ואפשר לי לבטל גזירות ע"י שוחד, ואם ענין של רפואה הדבר - יש לי ב"ה קשרים טובים עם גדולי הרופאים, אולי יש בידי לעזור. השיבו הח"ח ואמר לו באופן מוחלט, לא תוכל לעזור לי. הפציר ר' בן ציון ואמר לח"ח, כתיב דאגה בלב איש ישיחנה לאחרים, ואף שאיני יכול לעזור עכ"פ ע"י שיספר לי הרבי את הדאגה תצא הדאגה מלבו ויקל עליו - האם גם לכך איני ראוי. כשראה הח"ח שבנפשו הדבר לידע סיבת הענין, אמר לו, כתוב בכל הספרים הקדושים שאין כפרה טובה כמו הבזיון, עד כדי שמן הראוי שיחפש האדם לבקש ולחפש שיבזו אותו - כדי שיבוא נקי לפני כסא הכבוד. ואילו אני (אמר הח"ח) היכן שהנני פונה יש לי כבוד וכבוד ושוב כבוד, ואיך אבוא לפני בי"ד של מעלה. מששמע ר' בן ציון כן, אמר לו, רבי, אכן צדקתם אין איש בעולם שיוכל לעזור לכם... (משבצות זהב, נ"ד, יהושע פ"ז).

ונביאים, חנה בשביל שחשדה עלי זכתה ויצא ממנה שמואל, [וזהו השייכות ל"ויחשבה לו צדקה -] בשביל שנחשדו לזונה ולשכורה נחשב להן לצדקה. עב"ל^י.

יה"ר, 'כי תשא את ראש בני ישראל', ישא גם היום את את ראשינו^{לד} ויגביה קרנינו למעלה למעלה לה, ויושיענו בקרוב למען שמו, בב"א.

וכך כתב ה'בעל הטורים' בשם אביו רבינו הרא"ש על הכתוב (בראשית טו ו) 'והאמין בה' ויחשבה לו צדקה', וו"ל, [ויחשבה] ג' במסורה, הכא - [ויחשבה לו צדקה], 'ויחשבה לזונה' גבי תמר (שם לח טו), 'ויחשבה עלי לשיכורה' גבי חנה. וזהו שאמר רבי יוסי (שבת קיח:): 'יהא חלקי עם מי שחושדין אותנו ואין בו', שהרי תמר בשביל שחשדה יהודה זכתה ויצא ממנה פרץ זרח שיצאו מהם מלכים

לג. בספר 'תורת המגיד מזלאתשוב' הובא בסופו מעשה, שפעם ישב הרה"ק מהר"מ מזלאתשוב זי"ע סגור ומסוגר שבוע ימים, והלכה הרבנית אצל תלמידו הרה"ק ר' ארון ליב מפרימישלאן זי"ע שיסור אליו לדרוש על מה זה, כי איננו אוכל ואיננו שותה ואין דעתו מעורבת עם הבריות זה כשבוע ימים. ויבוא ר' ארון ליב לבית רבו ומצא אותו שוכב בפשוט ידים ורגלים, שאל אותו מה ראה על ככה, ויענהו כי רואה איזה גזירה לא טובה ר"ל על בניו היקרים, ואינו יודע מהו, ובמה לבטלו. אמר לו ר' ארון לייב, ילך נא הרבי לאכול ולשתות מעט, ואני אשאר פה על מעמדי תחת הרבי, ואבקש תפילה ותחנונים. הסכים לו הרי"מ, בחזרו, שאלו הרי"מ, במה עומד מע"כ, אמר לו, ב"ה פעלתי לביטול הגזירה, אלא שעדיין חסר דבר אחד - שהרבי יקבל איזה נזיפה ובזיון, אמר לו הרי"מ אם תבוא עמי לבראד, אסע, אמר לו ר' ארון ליב הריני מוכן ומזומן ליסע, וכן עשו. בבואם לבראד נכנסו לאיזה אכסניא, והרי"מ החל להכין את עצמו לתפלת שחרית ולא סיים ההכנות עד כי נטו צללי ערב.

כאשר ראה הבעל האכסניא שהיה איש פשוט וכפרי את תהלוכות הרה"ק, שלפנות ערב הוא פונה לשוח ולהתפלל תפילת שחרית, החל צועק עליו, ואמר לו, פושע ישראל, וכי 'רבי' אתם, מי שמע כזאת, לחלל את השם ח"ו ולהתפלל תפילת שחרית לעת ערב. ר' ארון ליב שמח למאוד, כי ראה ברוח קדשו שבזה קיבל רבו הקדוש את הנזיפה... אבל איש הכפרי הנ"ל דימה בנפשו כי עוד לא יצא ידי חובתו, ופשט את ידו, ורצה להכות את הרי"מ ולסטרו על לחייו, אז תפס ר' ארון ליב את ידו, ואמר לו, עד כאן, חדל ידך מחטוא. אח"כ אמר ר' ארון ליב לרבו הרי"מ, ב"ה הנני רואה בעליל כי הגזירה נתבטלה לגמרי, ונסעו לביתם בשלום.

לד. כה אמר הרה"ק ה'לב שמחה' זי"ע (תשא תשמ"ד, וכן איתא מעוד צדיקים) שהרי איתא במדרש (תנחומא ג) 'אמר משה לפני הקב"ה, רבש"ע משאני מת אין אני נזכר, אמר לו הקב"ה, חייך כשם שאתה עומד עכשיו ונותן להם פרשת שקלים ואתה זוקף את ראשן, כך בכל שנה ושנה שקוראין אותה לפני, כאילו אתה עומד שם באותה שעה וזוקף את ראשן, ומחדש, שקאי הן על קריאת פרשת שקלים הן על קריאת פרשת כי תשא.

לה. כך כתב הרב מבארניב בספרו 'חמרא טבא' (סוף פרשת תרומה) כי טבעת רומז על חודש אדר, כמבואר בספר ברית כהונת עולם, ומסוגל חודש הזה לעמת המסגרת להוציא ממסגר אסיר - כל חד וחד ממסגר שלו... עוד שם, ע"ד הנ"ל בשם ברית כהונת עולם, כי טבעת רומז לחודש אדר והנה אדר מזלו דגים אשר פרים ורבים ואין עין רע שולטת בהם (כפי רש"י ז"ל בראשית מ"ח ט"ז בתיבת וידגו לרוב). ע"כ מסוגל חודש הזה לישועה בפקידת בנים חיים, והנה עקרה ר"ל נקראת מסגרת (על דרך הכתוב שמואל א א ה) וה' סגר רחמה, וכן היולדת בצער ר"ל נכלל מסגרת (עדה"כ איוב ג' י) כי לא סגר דלתי בטני, ורומז הכתוב לעמת המסגרת הנך שנים, האמור תהיין הטבעות הוא חודש אדר שבו עת צמיחת ישועה גם לאלו בבנים זרע של קימא כיר"א.